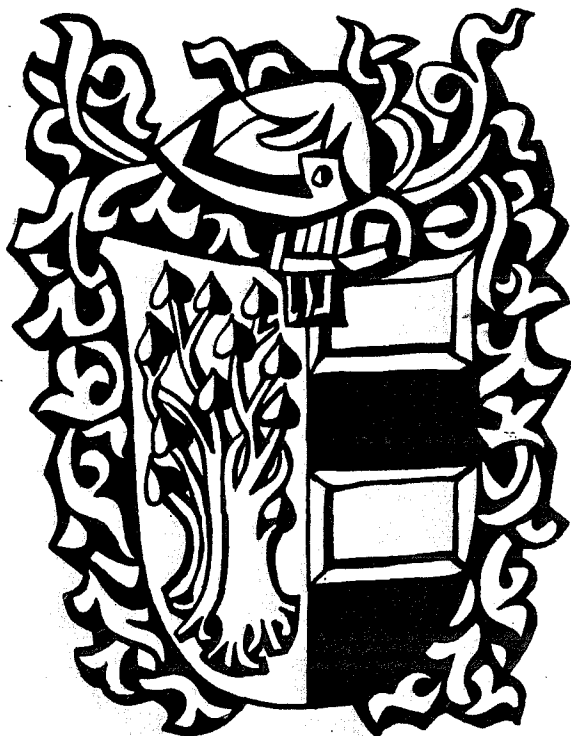

ZÁVODNÍ KLUB ROH
KRÁLOVOPOLSKÉ STROJÍRNY
BRNO

GENEALOGICKÉ
A HERALDICKÉ

I
N
F
O
R
M
A
C
E

4
1985

Toto číslo bylo připraveno k 65. narozeninám

heraldika

J i ř í h o L o u d y

Z ČINNOSTI KLUBU

Slavnostní večer Jiřího Loudy.

Záříjová členská schůze našeho klubu, konaná dne 19.9. t.r., byla věnována 65. narozeninám našeho předního heraldika J.Loudy.

V úvodu B.Smejkal (pracovník Státní vědecké knihovny v. v.) zavzpomínal na působení Jiřího Loudy jako knihovníka; jeho příspěvek otiskujeme v tomto čísle.

Téma příspěvku J. Kantůrka (redaktor nakladatelství Artia v Praze) bylo nepoměrně užší, ale názorně nám ukázalo prostředí, v němž vznikaly Loudovy kresby pro knihu *Lines of Succession*, která se setkala s velkým ohlasem ve Velké Británii, Spojených státech a Francii a také se připravuje i německé vydání. Mohli jsme tak nahlédnout do vlastní výroby knihy, která i po typografické stránce není běžnou záležitostí.

Dr. M. Zárybnický (pracovník Národního technického muzea v Praze) sledoval dílo J.Loudy jako heraldika a Loudův význam pro oživení zájmu o tuto disciplinu v posledních dvaceti letech. I z bibliografie Loudových prací, kterou dále otiskujeme, je patrné, že Louda jako spolupracovník našich i zahraničních nakladatelství nezapomínal a nezapomíná na drobné články v nejrůznějších časopisech, sbornících atd., kde se stejnou erudicí popularizuje krásu erbů.

Všechny tři příspěvky, spolu s poznámkami jubilantova bratra Zdeňka Loudy o prostředí, v němž oba bratři vyrůstali, vytvořily působivý biografický medailon, který přímo podněcoval k diskusi, již večer končil, stejně tak jako malá výstava Loudových prací, nad níž jubilant ochotně odpovídal na četné dotazy.

red.

Heraldické památky v nově instalovaném lapidariu Muzea města Brna.

Přednášku na uvedené téma připravil pracovník Muzea města Brna PhDr. Petr Kroupa. Musel se však z rodinných důvodů omluvit a tak v jeho zastoupení na členské schůzi dne 15.10.1985 vystoupil dr. Jiří L. Bílý.

První polovina přednášky byla věnována pohnuté historii brněnského lapidaria. Průmyslový rozmach koncem 19. století způsobil, že stavebnímu rozvoji města musely ustoupit některé historicky cenné budovy a další architektonické památky. Není proto náhodné, že právě v této době se zrodila myšlenka zachránit alespoň nejzajímavější artefakty pro budoucnost. Shromažďováním předmětů, patřících svým charakterem do lapidaria se nejprve zabývalo Františkovo muzeum. Nejednalo se jen o památky z Brna, ale i z širšího okolí. První sbírkové předměty byly umístěny v areálu biskupského dvora (dnes nádvoří Moravského muzea).

Rozhodným pro další osudy lapidaria byl rok 1904, kdy vzniklo městské muzeum, tehdy spojené s městským archivem. Městské muzeum si také vytklo za cíl zachaňovat architektonické památky. Tak v prostorách Nové radnice (Moravského zemského domu), v bývalé dominikánské křížové chodbě, vznikalo městské lapidarium, do něhož byly později převezeny předměty z biskupského dvora. Nejednalo se však o všechny. Dodnes zde můžeme spatřit pozůstatky bývalého lapidária, a to Merkurovu kašnu (původně z nám. Svobody), portál paláce hrabat Mitrovských, znaky na lodžii a při zdech, zřejmě sem patří náhrobník Václava z Ludanic (+ 1574). Na druhé straně se do městského lapidaria nedostaly památky jen městské provenience.

Za první republiky bylo městské lapidarium odborně zpracováno dr. Zoroslavou Drobnou (katalog vydaný tiskem pod názvem Nová radnice, městské lapidarium, Brno 1937) a v roce 1936 byla expozice zpřístupněna veřejnosti.

V bývalé křížové chodbě přečkalo lapidarium bombardování na konci druhé světové války. Také stěhování městského muzea nemělo vliv na osud lapidária. Teprve po prohlášení Brna veletržním městem se situace změnila. Při úvahách o nových reprezentačních místnostech se přišlo na křížovou chodbu a lapidarium se muselo v roce 1960 v krátkém termínu vystěhovat. Tak došlo k roztržení sbírkových předmětů. Velká část nejzajímavějších předmětů byla převezena na Špilberk a zde provizorně uložena. Část (jedná se o 48 položek) zůstala v Nové radnici, zejména v dnešní knihovně MěNV. Architektonické články a jiné méně zajímavé předměty byly složeny do proluky po válkou zničeném domě na rohu ulice Mečové a Dominikánské. Zásluhou sochaře a restaurátora p. Vaňka se tato část dostala do prostor bývalého minoritského kláštera, kde je dodnes.

V této části jsou především architektonické články tzv. královské kaple. Není bez zajímavosti, že Rada města Brna pojala úmysl z kaple zbořené tehdejší německou správou, z níž se zachovalo 460 článků, obnovit vítězný oblouk v areálu minoritského kláštera.

Jádro lapidaria na Špilberku bylo dlouhou dobu provizorně uloženo. Autor přednášky byl pověřen odborně zpracovat tuto část lapidaria a umístit je do nového depozitáře.

Druhá polovina přednášky byla věnována seznámení s nejzajímavějšími heraldickými památkami. Jednalo se zejména o heraldické náhrobníky, erby z portálů a erbovní pamětní desky. Jednotlivé památky byly dokumentovány fotografiemi autora. Heraldické bohatství lapidaria bylo jen zčásti využito J. Pilnáčkem a F. Zvolským.

Nové zpracování sbírky předmětů lapidaria Muzea města Brna je jistě příležitostí, aby byl komplexně zpracován i její heraldický obsah.

red.

Zájezd GHK "Západní Čechy - Weimar".

Druhý letošní zájezd našeho klubu se uskutečnil ve dnech 4.-6. října a byl po několikaleté přestávce kombinován s výjezdem do zahraničí.

Organizačně byl zájezd připraven obdobně jako jarní, včetně dosti detailního itineráře, který si mohli účastníci zájezdu přečíst před návštěvou jednotlivých míst. Tato praxe se osvědčila, protože při plánovaných prohlídkách objektů mohlo být času maximálně využito k ověření sepsaných informací a doplňkům místních průvodců i členů zájezdu. V průběhu cesty informoval vedoucí zájezdu Ing. V.Svoboda o některých místech, kterými trasa vedla a nebyla popsána v itineráři. Také někteří další členové výboru klubu (hlavně RNDr.F.Pícha, a Ing.arch.J.Křižan) přispěli zajímavými doplňky k informovanosti účastníků zájezdu.

První den, po hodinovém zpoždění odjezdu z Brna, za což se ČSAD dodatečně omluvila, byl jako první navštíven bývalý zámek Martiniců a Clam-Martiniců ve Smečně na Kladensku, dnes domov důchodců. Díky pochopení vedení ústavu mohly být shlédnuty heraldicky zajímavé části objektu. Po obědě ve Slaném a kratší procházce kolem jeho některých historických budov, pokračovala cesta na Plzeňsko, kde byl navštíven zámek Lažanských v Manětíně, nazývaném barokní perlou západních Čech. V zámku byla letos otevřena galerie Brožíkových obrazů. Po kratší zastávce u kláštera v Teplé končil první den v Kraslicích, kde byli účastníci ubytováni.

Náplní druhého dne byla cesta do NDR k návštěvě Výmaru. Z jeho pamětihodností, spojených s působením řady významných osob, byla vybrána návštěva vévodského zámku s jeho uměleckými sbírkami, dále kostela, v němž působil J.G.Herder a v němž je m.j. známý Cranachův trojdílný oltářní obraz a menší okružní jízda do okolí města k návštěvě zámku Tiefurt a shlédnutí zámku Belvedere, který se v současné době renovuje. Vedle procházky městem, kterou absolvovali všichni členové

zájezdu, navštívili někteří z nich individuálně další pamětihodnosti (Goethehaus, Wittumspalais, historické památky v parku u řeky Ilm). Stinnou stránkou dne byly potíže se stravováním, na něž byla sice výprava připravena, ale přesto překvapena neochotou v některých místních podnikcích.

Po dalším přenocování v Kraslicích pokračoval program třetí den návštěvou Chebu, hlavně prohlídkou zbytku hradu - bývalé císařské falce, kde výklad podal pracovník chebského muzea. Po obědě ve Stříbře byl navštíven skvost barokní gotiky - klášter v Kladrubech. Poslední prohlídkou dne byl zámek v Horšovském Týně. Potom byla již zpáteční cesta kolem vodního hradu ve Švihově, s kratší zastávkou u bývalého zámku v Žinkovech, přes Tábor do Brna. V závěru poděkoval vedoucí zájezdu jeho účastníkům za zájem a disciplinovanost, zúčastněným členům výboru za spolupráci v průběhu zájezdu a řidiči P. Finkovi za výbornou jízdu.

V.S.

ČLÁNKY A STUDIE

Jiří Louda ve Státní vědecké knihovně v Olomouci.

Bohuslav Smejkal

Dobré i nedobré vlivy hrají v životě každého člověka velkou roli. Přitaká-li svou vůlí vlivům dobrým, pocítí jejich blahodárny účín, v opačném případě jejich nepříznivé působení. Jiří Louda, jehož rozsáhlou heraldickou tvorbu dnes hodnotíme, dal na sebe působit mnohým kladným vlivům. Zděděný a vlastním přičiněním získaný zájem o všeobecnou a především o kulturní historii je šťastným majetkem našeho jubilanta. Ve všech životních situacích a obdobích vědomě obracel pozornost tímto směrem. "Historia vitae magistra". Dějiny ho poučovaly o životě v minulosti i v přítomnosti. A dosáhl-li dnešní virtuozy v umění erbovnickém, vděčí za to svému přitakávání několika dobrým vlivům.

Bylo to především rodinné prostředí a profese jeho otce Zdeňka - který vyučoval kreslení na kutnohorské reálce. Jiří podědil mnoho z jeho kreslířského umění. Do jeho osmnácti let ho denně oslovovaly gotické stavební skvosty rodné Kutné Hory. Otec ho poučil o jejich vzniku a též o dějinách tohoto královského horního a občas i sídelního města. Obdiv pro všechny kutnohorské stavby: velechrám sv. Barbory, Vlašský dvůr, kostel sv. Jakuba, gotickou kašnu, jezuitskou kolej si Jiří Louda uchoval v srdci po celý život. A počátky jeho zájmu o heraldická znamení jsou nesporně dány jeho častými pohledy ke svorníkům klenby sv. Barbory.

V historicky neblahém roce 1938 opouští Louda Kutnou Horu, aby pokračoval ve studiu na pražském vysokém učení technickém; leč výbuch druhé světové války zcela změnil jeho životní plány. Přes Polsko a Francii se dostal do

Velké Britanie. Jako parašutista čs. zahraniční armády se účastnil mnoha nebezpečných akcí; při každé z nich dával v sázku svůj život. Anglie a stavební památky Londýna ho přímo fascinovaly a přispěly k znásobení všech dojmů z rodné Kutné Hory. S neobyčejným množstvím znaků světské i duchovní šlechty anglické se setkával především v katedrále sv. Pavla a ve Westminsterském opatství s hroby nejslavnějších Angličanů. Tehdy byl získán celex pro heraldiku. Znalost angličtiny mu usnadnila přístup k bohaté odborné literatuře.

Hodnocení Loudovy heraldické tvorby, datující se od roku 1943, musím přenechat povoláním odborníkům, sám zůstávám velkým obdivovatelem. Osobně budu vzpomínat na jeho pobyt v Olomouci, trvající již 35 let a připomenu působení olomouckých kladných vlivů na jeho tvorbu. Od 1. září 1952 jsme se stali kolegy na společném pracovišti ve Státní vědecké knihovně v Olomouci. V přátelském styku jsme zůstali i po jeho odchodu do důchodu v lednu 1976. Po Kutné Hoře a válečném pobytu ve Velké Británii se stalo starobylé město Olomouc pro Jiřího novým ovlivňujícím a podpůrným činitelem v heraldické práci. Bylo to opět město s četnými stavebními památkami, náležejícími všem stavebním slohům. Není divu, že se stal nejen jejich obdivovatelem, ale i znalcem, který dovedl být svým hostům zkušeným průvodcem městem. I v Olomouci se setkává s četnými heraldickými znameními: na renesanční logii radnice, na svornících klenby gotického chrámu sv. Mořice i v tzv. erbovním sále olomouckého kapitulního děkanství. Brzy je zván všemi odbornými institucemi ve městě k závažným expertízám heraldickým.

Olomoucká Univerzitní knihovna, od roku 1960 přejmenovaná na Státní vědeckou, se mu stala působištěm téměř na jedno čtvrtstoletí. Při nástupu se seznamuje s její pohnutou, ale bohatou historií. Po pražské Univerzitní knihovně, založené Karlem IV. v roce 1348, je olomoucká knihovna druhou nejstarší knihovnou vědeckého typu v našich zemích. V roce 1966 se připomínalo čtyřsté výročí jejího vzniku a při této pří-

ležitosti dostává Jiří Louda pamětní medaili, jako jeden z desítky věrných pracovníků. Zajímají ho životopisy dřívějších ředitelů a významných pracovníků, počínaje obrozencem Josefem Hankem z Hankenštejna a konče překladatelem slovinšské literatury Bohušem Vybíralem. O současné i starší literární historii světově konverzuje s básníkem a překladatelem O.F. Bablerem, rovněž knihovnickým kolegou. Nejvíce ho však přitahují historické fondy, uložené v trezorové místnosti, sloužící do roku 1936 Národní bance československé. Do místnosti, v níž do uvedeného roku byly deponáty zlata, mincí a cizích platidel, umístila správa knihovny, jako nová majitelka budovy, soubor 1 400 unikátních rukopisů z 11. až 15. století a soubor 1 900 prvotisků - inkunábulí z poloviny 15. století. V době Loudova vstupu do olomoucké knihovny přibýlo do historického fondu několik set rukopisů a prvotisků ze zrušených klášterních knihoven. Čekaly na odborné katalogizační zpracování. A je s podivem, jak knihovnický "nováček" Jiří Louda se pustil s chutí do zpracování těchto nově získaných prvotisků, ale navíc i do revise popisu starého fondu prvotisků. V úžasné krátké době si osvojil pravidla vědeckého popisu, navázal spojení s lipskou komisí evidující výskyt všech prvotisků v evropských knihovnách, a připravil do tisku rukopis "Soupis prvotisků Universitní knihovny v Olomouci a její tehdejší pobočky v Kroměříži". Publikace o 366 stranách v níž je evidováno 1902 prvotisků, s několika rejstříky a ilustrační dokumentací, vyšla v roce 1956 v pražském Státním pedagogickém nakladatelství, tedy čtyři léta po autorově nástupu do knihovny. Tento úkol splnil vedle svých denních pracovních povinností na úseku doplňování fondů. Při této práci s knihami v ruce obdivoval vybavení těchto tisků, spatřivších světlo světa krátce po Gutenbergově vynálezu; zajímal se o typy písma, typografickou úpravu, o dřevořez a ruční papír s filigrány. Zvláště přitažlivé byly pro něj prvotisky vytištěné v našich městech, několik prvotisků brněnských, tři olomoucké a vzácný exemplář české Bible kutnohorské z r.1489.

Jeho soupis získal též stručnými biografickými údaji o autorech spisů. O jeho lásce ke kulturní historii svědčí závěrečná slova, jež připojil do úvodní poznámky: "Končí mé listování v knihách, z nichž dýchají století dávno minulé, v knihách tištěných v bouřlivém období doznívajícího feudalismu, majících své vlastní pestré osudy, v knihách, které se rozličnými a spleťtými cestami dostaly do našeho tresoru. A až jednou někdo otevře tento soupis a stane s ním v naší knihovně před koženými řadami knih s masivním kováním, tu nechť za těmi knihami i v nich vidí pilné ruce, dávno obrácené v prach, z nichž před pěti stoletími tyto knihy vyšly a jimiž po pět století procházely".

Loudův zájem však patřil i starým tiskům z let 1501- až 1800, jichž je v olomoucké knihovně přes 75 000. Přitahovaly ho historické zeměpisné atlasy tištěné v 17. století a Amsterodamu, genealogická díla vyšperkovaná dřevorezy a rytinami a staré cestopisy s vedutami měst. Obdivoval rovněž všechna díla vyzdobená na přelomu 16. a 17. století slezským kreslířem a dřevorytce Janem Willenbergerem, který do dřeva ryl pohledy na moravská, česká, slovenská a dolnorakouská města, hrady a zámky, především pro pojednání Bartoloměje Paprockého z Hlohov. Poněvadž se na našeho jubilanta obraceli stále častěji zájemci o genealogii a heraldiku, zařadil si do své služební příruční knihovny knihy znaků pořizené Siebmacherem, Tyrřöfem a almanachy evropských šlechtických rodů.

Jiří Louda byl postupně vedoucím ve dvou odděleních, v oddělení doplňování fondů a mezinárodní výměnné služby a v oddělení jmenné a věcné katalogizace. Jeho rukama procházely všechny nové knižní i časopisecké přírůstky, získané jako povinný výtisk, koupí nebo mezinárodní výměnou; bylo to každoročně přes 30 000 knihovních jednotek. Z nové literatury byla jeho srdci zvlášť milá díla historického obsahu, encyklopedie, zeměpisné atlasy a memoárová literatura o 2. světové válce. O Karlu Teigovi se říkalo, že sotva koupil v knihkupectví cizojazyčné dílo, za chvíli z něj v kavárně překlá-

dal svým přátelům nejzajímavější pasáže. Podobný dar rychlé prohlídky nového díla, pestřeků a vyhmátnutí závažných údajů, popřípadě nepřesností, má také Jiří Louda. Dovedl ihned upozornit na přínos té či oné publikace, popřípadě na její slabiny. Tato jeho vlastnost byla prospěšnou při úsporném a přesném stanovení předmětových hesel a znaků MDT v průběhu zpracování nových titulů.

Téměř na tři roky jsme se stali účastníky dálkového vysokoškolského studia knihovnictví. Bylo to v letech 1959-61. Poznali jsme nejen zajímavé přednášející z katedry knihovnictví pražské filozofické fakulty, doc.dr. J.Drtinu, dr. J.Kábrta, dr. J.Cejpka, dr. M.Černou, prof.dr. F.Hyhlíka, Ing. F.Lazeckého, ale i dvě desítky knihovníků z Moravy, Čech a Slovenska, kteří se pravidelně scházeli do Olomouce na konzultace. Bylo mezi nimi i několik brněnských kolegů: Milena Flodrová, Jiří Hájek, Hynek Kašík, Jiří Sehnal, Libor Štukavec.

Během svého působení ve Státní vědecké knihovně v Olomouci poznal Jiří Louda, stejně i já, mnohé vzácné návštěvníky-badatele. Měl možnost se s nimi sblížit lidsky, především však obdivovat jejich odborné zájmy, metodu a práci s literaturou. Všichni sahalí na počátku každé práce nejdříve po zahraničních i našich encyklopediích, všeobecných a speciálních. Na tento způsob práce si zvykl i Louda. Sám by mohl jmenovat naše i zahraniční badatele, s nimiž se v knihovně setkal, a kteří mu byli v lecčems poučným vzorem.

Mohl bych vyprávět o režimu pracovního dne našeho jubilanta, o jeho obratném vyřizování došlé korespondence a žádostí, o jeho přátelských vztazích ke spolupracovníkům, především k těm, kteří měli, jako on sám, svůj vyhraněný odborný zájem. Jim zpravidla ukazoval korektury, nátišky nebo signální výtisky svých krásných publikací. Pozoruhodná bývala také vyprávění z jeho častých cest po naší zemi a cizině, vyvolávající zájem a potřebnou atmosféru.

Třicetiletý Jiří Louda přišel do Olomouce a do Státní

vědecké knihovny jako vzdělaný muž vyhraněných zájmů, poznamenaný vlastním tvrdým prožitkem 2. světové války a pobytem v cizině. V životních situacích dával přednost volnému vstupu dobrých vlivů, jež pak daly růst dobrému tvůrčímu dílu. Jeho pobyt a působení v olomoucké knihovně nemálo k tomuto růstu přispěly. Přejeme mu, aby dobré sudičky, jež byly při vzniku a rozvoji jeho erbovního umění, ho nadále co nejvíce podporovaly.

Jiřímu Loudovi: ad multos annos!

Osobní znak Jiřího Loudy.

V červeném štítu stříbrné břevno, nad ním je zlatá šestihrotá hvězda mezi dvěma krácejícími čelně hledícími lvy a pod ním stříbrný okřídlený padák. Na štít je postavena korunovaná kolčí přilba s červeno-stříbrnými přikryvadly. Klenotem jsou dvě červená orlí křídla, mezi nimi je postaven stříbrný meč se zlatým jílcem. Pod štítem je zavěšen Československý válečný kříž z roku 1939 a Čs. vojenská medaile za zásluhy. Znak doprovází heslo: Quo fas et gloria ducunt (Kam vede právo, přesněji božské právo, a sláva).

Kompozice znaku připomíná znak slavného jmenovce Matěje Loudy z Chlumčan, lvi, okřídlený padák, což je odznak britských parašutistů, meč v klenotu a heslo symbolizují účast nositele znaku v zahraničním odboji za 2. světové války. Doklady: Heraldika roč. II, č. 3/1969, s. 40; Ex libris z roku 1952, autor Jiří Louda; sdělení Jiřího Loudy v listu z 28. 11. 1985.

Bibliografie prací Jiřího Loudy.

Sestavil Tomáš Krejčík

1948

Z.R. Kinský, U nás, Chlumeč n.C., V. Klemens 1948. (kresby erbů).

1956

Soupis prvotisků Univerzitní knihovny v Olomouci a její pobočky v Kroměříži, Praha, SPN 1956, 366 s.

1961

Znaky našich měst, Praha, SNDK 1961, nestr.
Přehled cizích ér. V: Příručka pro jmennou katalogizaci.
Praha, SPN 1961, s.178 - 192.

1962

Podivná znamení. V: Lidé, věci, dobrodružství, svaz.4, Praha, SNDK 1962, s.173-179.

Order of the Garter and Central Europe, Armorial III, 1962, 1, s.19-23.

1963

Civic Heraldry in Czechoslovakia, Armorial IV, 1963, 1, s.6- až 10.

Arms of Sovereignty in the Czechoslovak Republic, Coat of Arms 1963, No.53, s.192 - 197.

Kings of Bohemia and the Order of the Garter, Coat of Arms 1963, No.56, s.312 - 317. (Opravte GHZ 1982, č.4, s.75)

Znaky měst, Krásy domova 1963, č.2 - 11.

1964

Česká města. (Ilustr. J.Herčík), Praha, SNDK 1964, 369 s.
Bohemian and Moravian armorial legends, Coat of Arms 1964,
No.59, s.110-114.

Tradice a pohostinství v ostrovní říši. Krásy domova 1964,
nestr.

Pán s hřebenem v erbu, Krásy domova 1964, č.6, viz též č.5,11.

1965

Czechoslovak Order of the White Lion, Armorial V, 1965, 1,
s.11 - 17.

The Premiership and the Order of the Garter, Coat of Arms
1965, No.61, s.178 - 184.

Rytířská slavnost ve 20. století, Věda a technika mládeži
1964, č.12, s.400 - 401.

1966

European Civic Coats of Arms, London, Hamlyn 1966, 264 s.
Letecký obzor č. 10, 1966 (kresby erbů měst, po nichž jsou
pojmenována naše letadla, na obálce)

1967

Znáte městské znaky?, Krásy domova č.1 - 12. (Čtenářská sou-
těž). Též kresby na obálce č.1.

Heraldika bez bázně a hany. Interview zaznamenal A.Rečka,
Červený květ 1967, č.9, s.48-49.

1968

Erbovní pověsti, Šťastnou cestu 1968, č.2 - 19.

Skotsko, které je štědré, Šťastnou cestu 1968.

Heraldika na čs. známkách, Filatelie 18, 1968, č.19, s.528-
529.

K státnímu znaku ČSSR, Heraldika I, 1968, č.2-3, s.24.
Tajemství znaků, Ostravský večerník 1968, č.26, 30, 34, 38,
42, 47, 52, 61, 66, 71, 76, 81, 86, 101.

1969

Europäische Städtewappen, Balzers, Genesis 1969, 267 s.

Rozjímání o českém znaku, Mladý svět 1969, č.20, s.10-11.

Znovu znaky (znak města Hranic), Filatelie 19, 1969, č.23,
s.655.

Tajemství znaků, Ostravský večerník 1969, č. 6, 11, 16, 21,
26, 31, 36, 41, 46, 51, 56, 65, 69, 70, 75, 80.

Václav Edelman z Brozdorfu, Kdy-kde-co v Olomouci, č.5, s.12.

Olomoučtí arcibiskupové, Kdy-kde-co v Olomouci, č.7, s.3;
č.8, s.3; č.10, s. 3.

Máte knihovnu, ale..., Kdy-kde-co v Olomouci, č.5, s.3.

Schválený návrh na znak města Havířova, okr. Karviná, Heraldika II, 1969, č.3, s.35.

Schválený návrh na znak města Nový Bohumín, okr. Karviná,
Heraldika II, 1969, č.3, s.35.

Schválený návrh na znak města Třince, okr. Frýdek-Místek,
Heraldika II, 1969, č.3, s.40.

Spory o znak města Olomouce, Heraldika II, 1969, č.3, s.37-38,
též Kdy-kde-co v Olomouci, č.3, s.10-11.

Každý člověk je taďy "Mac". Ostravský večerník 1969, č.132.

Články o zámcích severní Moravy. Ostravský večerník 1969,
č.124,128,133,147,153,185 ad.

Znak olomoucké arcidiecéze, Heraldika II, 1969, č.3, s.38-40.
Heraldika (městské znaky), U nás 1969, č.1-10.

Moravská orlice - český lev, Kdy-kde-co v Olomouci, č.6, s.3.

Znak olomouckých arcibiskupů, Kdy-kde-co v Olomouci, č.4,s.10.

1970

Litovel, Kdy-kde-co v Olomouci, č.11, s.9.

Město Libavá, Kdy-kde-co v Olomouci, č.12, s.5.

Uničov, Kdy-kde-co v Olomouci, č.8, s.5.
Šternberk, Kdy-kde-co v Olomouci, č.7, s.3.
Olomoučtí arcibiskupové, Kdy-kde-co v Olomouci, č.1, s.3;
č.2, s.3; č.3, s.11; č.4, s.13; č.5, s.14; č.6, s.3.

1971

České hrady, Karavana I-XII (kresby znaků)
Není pravé heraldiky bez barev, Heraldika IV, 1971, č. 1-2,
s.9-12.
Náměšř na Hané, Kdy-kde-co v Olomouci, č.1, s.10.
Domášov n.Bystřicí, Kdy-kde-co v Olomouci, č.2, s.6.

1972

Znaky československých měst, Praha, Mladá fronta 1972, 63 s.
Blason des villes d'Europe, Paris, Gründ 1972, 267 s.
Moravské hrady, Karavana I-III (kresby znaků).
Co v sobě tají erby, Květy XXII, 1972, č.47, s.30-35.
Flaggen und Wappen der Welt von A - Z, Gütersloh, Bertelsmann,
1972, 173 s.
K závaznosti erbovních listin, Heraldika V, 1972, s.139-140.

1973

Městské znaky, Květy XXIII, 1973, s.30-35.

1974

České erby (spolu s J.Janáčkem), Praha, Albatros 1974, 221 s.
Česká města, 2. rozšíř. vydání, Praha 1974, 378 s.
Znaky polských vojvodských měst, Lidé a země 1974, č.4-6.
Kresby rodových erbů, Květy XXIV, 1974, č.2-51.
Erbovní postavy v dějinách Olomouce, Kdy-kde-co v Olomouci,

č. 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

1975

Znaky československých měst, 2. rozšíř. vydání, Praha, Mladá fronta, 94 s.

Znaky maďarských žup, Lidé a země 1975, č. 1-2.

Good King Wenceslas, Coat of Arms 1975, No. 92, s. 106-107.

Erbovní postavy v dějinách Olomouce, Kdy-kde-co v Olomouci, č. 1-12 (Matyáš Korvín, Tas z Černé Hory, Želečtí z Počenic, Vetterové von der Lilie, Hanke z Hankenšteina, Starobylý moravský rod Podstatských, Jiří Žabka z Limberka, Stanislav Thurzo, Sobkové z Kornic, Bruno ze Schaumburku, Albrecht z Valdštejna, Březničtí z Náchoda)

Olomoucký občan s erbem, Stráž lidu ze dne 17.5.

Erb knihovníka, Stráž lidu ze dne 18.12.

Zajímavé heraldické postavy, Stráž lidu ze dne 30.12.

1976

Znaky československých měst, Vlasta, č. 1-46.

Moravští zemští hejtmani, Kdy-kde-co v Olomouci, č. 1, 2, 3, 7, 8, 9, 11, 12.

The Přemyslide Heritage, Coat of Arms, No. 96, s. 243.

Kresby městských znaků, For You from Czechoslovakia, 1976, No. 4, s. 26-27.

Zajímavé heraldické postavy, od 30.10. Zajímavé erbovní postavy, Stráž lidu ze dne 7.2., 6.3., 27.3., 9.10., 30.10., 20.11., 4.12., 18.12.

1977

Moravská církevní heraldika, Olomouc 1977, 32 s.

Některé erbovní postavy v dějinách Olomouce, Olomouc, MěstNV 1977, nestr.

Moravští zemští hejtmani, Kdy-kde-co v Olomouci, č.1-9, č. 11-12.

Kresby městských znaků, For You from Czechoslovakia, 1977, No. 1-4.

Zajímavé erbovní postavy, Stráž lidu ze dne 8.1., 22.1., 5.2., 19.2., 5.3., 19.3., 9.4., 23.4., 7.5., 21.5., 11.6., 25.6., 23.7., 6.8., 20.8., 27.8., 10.9., 24.9., 8.10., 22.10., 12.11., 26.11., 10.12., 24.12.

Znáte opravdu svou státní vlajku?, Stráž lidu ze dne 20.10.

1978

Archbishoprics of Prague and of Olomouc, Coat of Arms, No.105, s.18-19.

Moravští zemští hejtmani, Kdy-kde-co v Olomouci, č.1-12.

Zajímavé erbovní postavy, Stráž lidu ze dne 7.1., 21.1., 4.2., 18.2., 12.3., 25.3., 8.4., 29.4., 13.5., 27.5., 10.6., 24.6., 8.7., 15.7., 29.7., 19.8., 2.9., 9.9., 23.9., 14.10., 28.10., 11.11., 25.11.

1980

Znaky měst severomoravského kraje (spolu s L.Baletkou), Ostrava, Profil 1980, 97 s.

Znak města Uničova, Kdy-kde-co v Olomouci, č.1, s.18.

Znak Šternberka, Kdy-kde-co v Olomouci, č.2, s.19.

Znak Litovle, Kdy-kde-co v Olomouci, č.3, s.18.

Znak Nové Ulice, Kdy-kde-co v Olomouci, č.4, s.18.

Znak Hodolan, Kdy-kde-co v Olomouci, č.5, s.18.

Znak městečka Jívové, Kdy-kde-co v Olomouci, č.6, s.18.

Znak Náměstě na Hané, Kdy-kde-co v Olomouci, č.7, s.20.

Znak Města Libavé, Kdy-kde-co v Olomouci, č.8, s.20.

Znak městečka Tršic, Kdy-kde-co v Olomouci, č.9, s.20.

Znak Bouzova, Kdy-kde-co v Olomouci, č.10, s.16.

Znak Domášova n.Bystřicí, Kdy-kde-co v Olomouci, č.11, s.18.
Znak Velké Bystřice, Kdy-kde-co v Olomouci, č.12, s.20.

1981

Lines of Succession (spolu s M. MacLaganem), London, Orbis
1981. Verze pro USA pod názvem Royal Families of Europe.
Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, sv.1.
Jižní Morava, Praha, Svoboda 1981 (kresby a popisy erbů).
Znak Velkého Újezda, Kdy-kde-co v Olomouci, č.1, s.18.
Znak města Mohelnice, Kdy-kde-co v Olomouci, č.2, s.19.
Znak města Úsova, Kdy-kde-co v Olomouci, č.6, s.17.
Znak města Loštic, Kdy-kde-co v Olomouci, č.5, s.14.
Znak města Lipníka, Kdy-kde-co v Olomouci, č.8, s.19.
Znak města Přerova, Kdy-kde-co v Olomouci, č.11, s.17.

1982

Znak města Ostravy, Kdy kde co v Olomouci, č.1, s.17.
Znak Prostějova, Kdy kde co v Olomouci, č.2, s.16.
Znak Moravského Berouna, Kdy kde co v Olomouci, č.3, nestr.
Znak Tovačova, Kdy kde co v Olomouci, č.4, nestr.
Znak města Hranic a Budišova, Kdy kde co v Olomouci, č.7,
s.16-17.
Znak města Drahotuše, Kdy kde co v Olomouci, č.8, nestr.
Znak městečka Sovince, Kdy kde co v Olomouci, č.9, s.14.
Znak města Rýmařova, Kdy kde co v Olomouci, č.12, s.15.

1983

Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, sv.2,
Severní Morava. Praha, Svoboda (kresby a popisy erbů).
Znak města Bruntálu, Kdy kde co v Olomouci, č.7, s.17.
Znak města Jevíčka, Kdy kde co v Olomouci, č.8, s.15.

Znak města Kroměříže, Kdy kde co v Olomouci, č.9, s.17.
Znak na obálce Genealogických a heraldických informací 1983,
1984.

1984

Lines of Succession, London, Orbis 1984, 2.vyd., 308 s. Fran-
couzská verze pod názvem Les dynasties d'Europe, Paris, Bor-
das 1984, 308 s.

Česká města II. (ilustr. V.Kopecký), Praha, Albatros 1984,
380 s.

Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, sv.3.
Severní Čechy, Praha, Svoboda 1984. (kresby a popisy erbů).

College of Arms - dvojí výročí, Genealogické a heraldické in-
formace 1984, č.1, s.28-31. Přetisk v Coat of Arms 1984,
No.131, s.71-72.

Český lev a Evropa. Kdy kde co v Olomouci, č.6, s.8-9.

Znak města Zábřeha. Kdy kde co v Olomouci, č.7, s.18.

Očista názvosloví v české heraldice. Genealogické a heraldic-
ké informace 1984, č.2, s.109-113.

Pavel R.Pokorný, Vzácny host na hudebním festivalu Pražské
jaro (kresba znaku Lovro von Matačiće). Genealogické a heral-
dické informace 1984, č.4, s.239.

Můj rodový vývod.

Jiří Louda

O své předky z dávnějších dob jsem se začal zajímat ve svých studentských letech, záhy po předčasné smrti své matky, ale teprve po návratu domů s naší zahraniční armádou roku 1945 jsem začal pátrat usilovněji. Zajímal mě však nejen vlastní rodokmen Loudů, ale pustil jsem se spíše do rodového vývodu, který se mi nakonec podařilo sestavit do 7. až 9. generace. V příloze uvádím alespoň vývod z 16 předků, tj. ze 4 generací.

Jméno Louda se podle mého vědomí vyskytuje ve třech oblastech Čech: na Plzeňsku, na Mladoboleslavsku a na Kutnohorsku. Můj rod je z Kutnohorska, z Přítok, a nejstarší můj zjištěný předek byl Jan Louda (psávaný tehdy spíše Lau-da), který dle Bílé knihy veletovského statku koupil 7.10. 1622 dvůr poddaný "pánům šepmistrům a pánům spoluradním obce Hor Kuten" a to za částku 800 kop grošů českých. Částku splácela ještě roku 1635 po jeho smrti vdova Kateřina a syn Jiřík. Tento Jiřík Louda se narodil v letech 1610-1615; ženat byl dvakrát (z prvního manželství s ženou Voršilou mi nejsou známy žádné děti), někdy před 1662 se oženil po druhé. S ženou Verunou pak měl čtyři děti, ale velký mor roku 1680 přinesl většině členů rodiny smrt. Dne 19. srpna zemřela 18 letá dcera Markéta, 2. září 14 letý syn Jan, den nato 16 letý syn Matouš a zároveň s ním i otec Jiřík. Naživu zůstala jen vdova Veronika, která se o 2 měsíce později znovu provdala, a 11 letý syn Petr, který rod Loudů na Přítokách udržel, i když rodný statek byl ztracen v době nezletilosti Petrových dětí. Petrův třetí syn František si však roku 1761 kupuje na Přítokách nový dvůr. Napoleonské války přinesly hospodářské potíže, Františkův syn Jan Louda musel přítocký statek vyměnit za půlstatek v Poličanech (ale zemřel jako výměnkář na původním přítockém statku) a jeho

syn František, který šel s příprěží s vojskem až do Francie, se vrátil s prázdnýma rukama do Poličan už jen na chalupu. Z jeho prvního manželství s Marií Bruthansovou vznikla kolínská linie rodu, z druhého manželství s Marií Hejdukovou se narodil syn Matěj, můj pradědeček, který šel na učení k zedníkům. Žil celkem nuzně, usadil se a oženil v Kutné Hoře, za prací chodíval pěšky až do Vídně. Ze dvou dětí se mu dcera záhy provdala a emigrovala do Ameriky, syna Jana (mého dědečka) však dali rodiče na studie na učitelský ústav, kde byl jeho prvním učitelem známý pedagog Gustav Lindner. Pod jeho vlivem se začal dědeček důsledně psát novočesky Louda. Je zajímavé, že Matěj, ač chudě žijící, vzal k sobě na dožití svého starého otce, poličanského chalupníka Františka, ačkoli v Kolíně žily jeho děti z prvního manželství.

Jan Louda se roku 1885 oženil s dcerou kutnohorského měšťana a krejčího, Janou Svárovskou, s níž měl dva syny, mého otce Zdenka a mladšího Oldřicha, a dvě dcery, Zdenku (záhy zemřelou) a Olgu, později provdanou za Ing. S. Musila. Starší syn Zdeněk studoval na kutnohorské reálce, pak na akademii výtvarných umění a na umělecko-průmyslové škole; mladší Oldřich se po absolvování pražského Vysokého učení technického stal elektroinženýrem.

Můj dědeček Jan Louda působil jako řídící učitel na řadě škol kutnohorského okresu, v Paběnicích (kde se narodil jeho starší syn), ve Vavřinci a nakonec v Malíně, odkud po válce odešel do penze do Prahy, kam ho táhlo jeho i babiččino vlastenecké srdce. Tam zemřel, když se schylovalo k nové válce.

Můj otec Zdeněk po návratu z 1. světové války, za níž sloužil na srbské, italské a ruské frontě (byl to dost dramatický návrat lodí z Oděsy přes Černé moře a po Dunaji) učil jako profesor kreslení, napřed krátce v Praze (kde se roku 1919 oženil s Annou Havlíkovou) a v Boskovicích, a pak po udělení definitivy na reálce v Kutné Hoře. Mimo školu

pracoval ještě jako redaktor odborných kreslířských časopisů. Pro nepříznivý zdravotní stav mé matky Anny byl nucen odmítnout nabízené místo v Praze. Matka zemřela brzy potom po celkem banální operaci apendixu. (To do jisté míry usnadnilo i mé rozhodnutí odejít po nacistické okupaci do zahraničního odboje). Prakticky po celou dobu druhé světové války byl můj otec vězněn pro účast na domácím odboji, můj mladší bratr Zdeněk strávil v nacistickém vězení více než polovinu té doby. Po válce byl otec ustanoven ředitelem reálného gymnázia v Liberci a tam také zemřel na odpočinku roku 1963.

Rod mé babičky Jany Svárovské-Loudové pocházel z Mladoboleslavska; nejstarší zjištěný můj předek z tohoto rodu byl Václav Svárovský, který roku 1643 koupil chalupu v Žerčicích. Jeho pravnuk Vojtěch Svárovský se několik let po sňatku s Marií Kmentovou (roku 1769) odstěhoval do jejího rodiště Úherců, kde pak on, jeho syn Václav (+ 1826) i vnuk Jan (+ 1847) žili jako tesaři. Vojtěch Svárovský zemřel roku 1800. Jan Svárovský (* 1827) se oženil v Kutné Hoře s Marií Krulišovou, dcerou kutnohorského měšťana a koželuha. Když jí po roku 1851 vedl představit svým rodičům, šli z Kutné Hory pěšky až do Úherců (vzdušnou čarou dobře 50 km) a moje prababička se neustále ptala, kdy že tam už budou. Nakonec utahána povzdechla: "Vědí voní odkud vlastně jsou?" Matka Marie Krulišové Kateřina pocházela ze zajímavého rodu Rolčů z Kaňku u Kutné Hory; její děd Josef Rolčů býval na Kaňku regenschori. Původně byl poddaným Kinských na Chlumci nad Cidlinou, ale od roku 1776 už byl svobodník.

Rod mé matky, Havlíkovi, byli po šest generací usedlí v Mělníku, zprvu ovšem na jeho předměstí Pšovce; jejich tradičním povoláním bylo nejdříve košíkářství, později bednářství. Nejstarší známý můj předek z tohoto rodu je Josef Havlík, který žil v Pšovce počátkem 18. století; jeho pravnuk František (+ 1846) už žil ve městě. Františkův syn Vincenc (* 1802) se oženil s dcerou mělnického měšťana Františka Velcla, jehož děd z matčiny strany, Kašpar Tatýrek (+ 1743)

býval v Mělníku královským rychtářem. Kašparův otec Jiří Ta-
týrek zas býval starším radním královského města Velvar a ze-
mřel roku 1705 (v úmrtní matrice je označen jako "slovutný
a opatrný muž").

Otec mé matky Čeněk Havlík, vnuk zmíněného Vincence, se
oženil jako stavitelský příručí s Annou Kekulovou a brzy po
svatbě se přestěhoval do Prahy, kde pracoval koncem minulé-
ho století jako soukromý inženýr. V rychlém sledu měl se svou
manželkou čtyři děti, dva syny (Dobroslava a Čeňka - druhý
padl na konci 1. světové války, první zemřel po propuštění
z koncentračního tábora po skončení války druhé) a dvě dce-
ry (Annu a Cecilii). Můj dědeček Čeněk Havlík byl podle o-
brázků typem skoro maupassantovského obyvatele velkoměsta,
žil v dobrých hmotných poměrech, měl velké literární zájmy
a zbudoval si velikou knihovnu. Jeho manželka Anna rozená
Kekulová však velmi záhy zemřela ve věku necelých 34 let na
zdeděnou nemoc - tuberkulózu, na niž zemřel i její otec v
necelých 23 letech, půl roku před jejím narozením. Dědeček
Čeněk Havlík se zastřelil necelý rok po mém narození ve vý-
roční den pohřbu své manželky.

V rodině Kekulů se tradovalo, že jsou spřízněni s rytíř-
ským rodem Kekulů ze Stradonic, ale asi neprávem, i když mo-
jí Kekulovští předkové pocházeli z Podřipska, tedy nedaleko
od Stradonic. Nejstarší zjištěný předek je Jan Kekule, který
žil v Klenči v polovině 17. století. V Klenči žily pak dal-
ší čtyři generace Kekulů jako domkáři, ale teprve Václav
(* 1821) je při svém sňatku roku 1847 uveden jako sedlák v
Račiněvsi, poddaný k vévodství roudnickému. Jeho ženou se
stala Anna, dcera Jana Jiřího Homolky, sedláka z Lochočic,
tedy z kraje legendárního Přemysla Oráče.

Shromážďování všech údajů, které vytvořily tlustou kni-
hu, představovalo týdny bádání v matrikách psaných česky,
německy i latinsky. Jednou se jeden můj přítel podivil, proč
to všechno sháním a spisuji. Zeptal jsem se ho, zda by si
přál ke svému psu mít rodokmen. Odpověď zněla: "Samozřejmě!"

<p>Matěj Louda * 30.5.1823 Poličany + 1.3.1889 Kutná Hora</p> <p>Marie Urbanová * 2.11.1813 Červ.Hrádek + 27.5.1895 Kutná Hora</p> <p>Jan Svárovský * 7.8.1827 Úherce + 4.3.1916 Kutná Hora</p> <p>Marie Krulišová * 28.5.1831 Kutná Hora + 6.5.1912 Kutná Hora</p> <p>Čeněk Havlík * 31.8.1838 Mělník + 17.12.1864 Mělník</p> <p>Anna Hovorková * 1.9.1840 Chramostek + 13.6.1918 Mělník</p> <p>Ignác Kekule * 8.2.1847 Lechčice + 15.1.1871 Račíněves</p> <p>Marie Jandová * 25.3.1849 Jelenice + 19.8.1940 Chrochvice</p>	<p>František X. Louda * 1783 + 1869 K.Hora</p> <p>Marie Hejduková * 1794 + 1863 Poličany</p> <p>Jan Urban * 1761 + 1824 Hrádek</p> <p>Marie Bělčinská * 1786 + po 1815</p> <p>Jan Svárovský * 1798 + 1847 Úherce</p> <p>Kateřina Jonášová * 1791 + 1864 Úherce</p> <p>Josef Kruliš * 1803 + 1843 Kutná Hora</p> <p>Kateřina Rolčíková * 1806 + 1891 Kutná Hora</p> <p>Vincenc Havlík * 1802 + 1845 Mělník</p> <p>Magdalena Velcllová * 1802 + 1862 Mělník</p> <p>Karel Hovorka * 1812 + 1893 Skuhrov</p> <p>Anna Feřtenková * 1812 + 1877 Pšovka</p> <p>Václav Kekule * 1821 + 1880 Račíněves</p> <p>Anna Honolková * 1817 + 1857 Račíněves</p> <p>Jan Janda * 1824 + 1874 Mělník</p> <p>Františka Neračová * 1827 + před 1.7.1874</p>	<p>8 1824 Kutná Hora</p> <p>8 1807 Solopysky</p> <p>8 1820 Dobrovice</p> <p>8 1826 K.Hora</p> <p>8 1830 Mělník</p> <p>8 1835 Miletín</p> <p>8 1847 Račíněves</p> <p>8 1848 Libice</p>	<p>8 28.1.1851 Kutná Hora</p> <p>8 2.11.1851 Kutná Hora</p> <p>8 26.1.1863 Pšovka</p> <p>8 19.2.1868 Vlněves</p>	<p>Jan Křtitel Louda * 22.6.1857 Kutná Hora + 20.5.1939 Praha</p> <p>Jan Svárovský * 14.5.1861 Kutná Hora + 12.5.1949 Liberec</p> <p>Čeněk Havlík * 26.2.1864 Mělník + 24.8.1921 Praha</p> <p>Anna Kekulová * 14.7.1871 Račíněves + 21.8.1905 Praha</p>	<p>8 25.8.1885 Kutná Hora</p> <p>8 4.2.1888 Vlněves</p>	<p>Zdeněk Jan Louda * 3.11.1889 Paběnice + 24.3.1963 Liberec</p> <p>Anna Havlíková * 1.5.1894 Praha + 11.2.1937 Kutná Hora</p>	<p>8 30.12.1919 Praha</p>	<p>Jiří Ivan Zdeněk Louda * 3.10.1920 Kutná Hora</p>
--	--	---	--	---	---	--	---------------------------	--

"Nu a o svých předcích ti stačí vědět méně než o svém psu?"
dodal jsem já. Asi to znělo "nevědecky", ale na druhé straně
genealogie, právě tak jako heraldika, nemusí být jen suchá
věda.

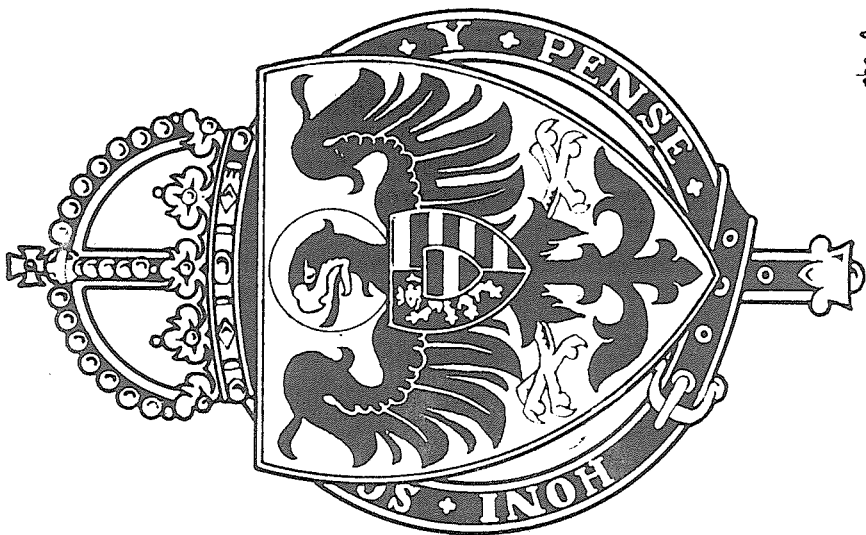

Na stranách 331 - 335 přinášíme ukázky kresliřské tvorby
Jiřího Loudy.

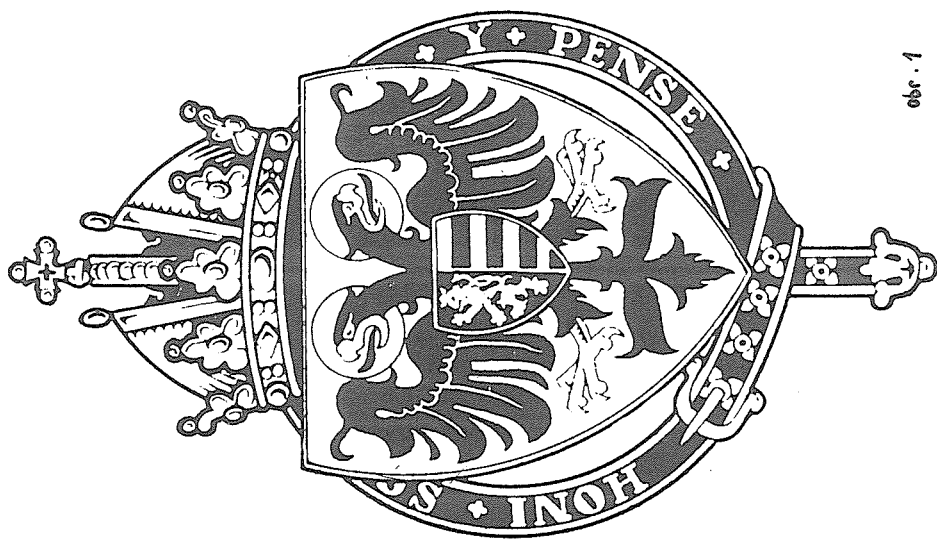
Obr. 1 - 9 jsou rekonstrukce znaků českých panovníků -
nositelů Podvazkového řádu:

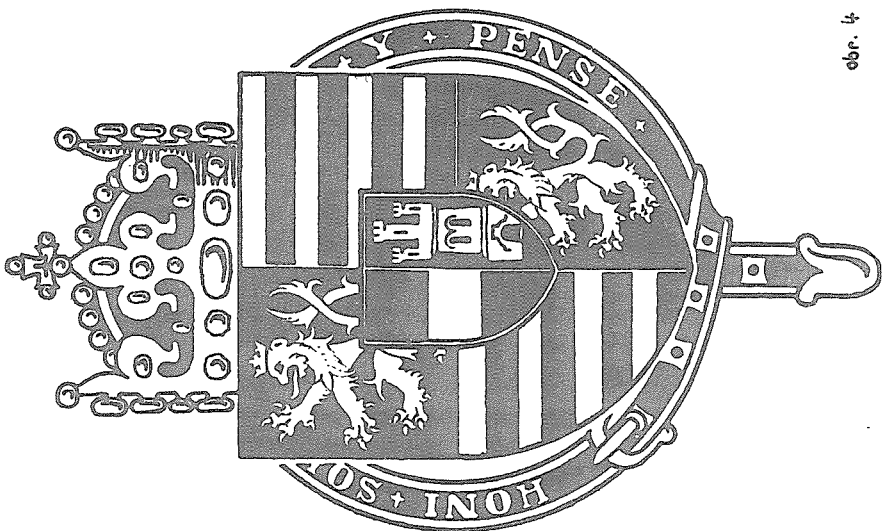
- obr. 1 Zikmund Lucemburský
- obr. 2 Albrecht Habsburský
- obr. 3,4 Ferdinand I.
- obr. 5 Rudolf II.
- obr. 6,7 Fridrich Falcký
- obr. 8 František Josef I.
- obr. 9 korunní princ Rudolf

- obr.10 erb Mezeříčských z Lomnice

obr. 2.

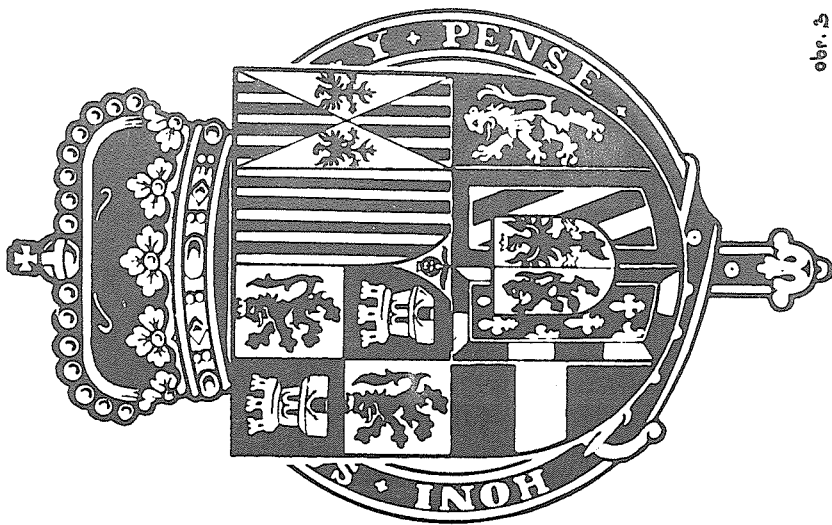

obr. 1

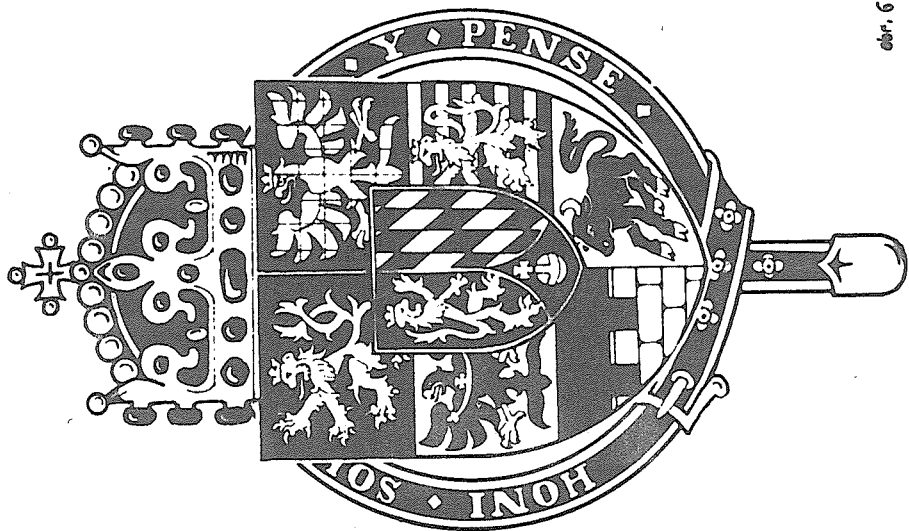

obr. 4

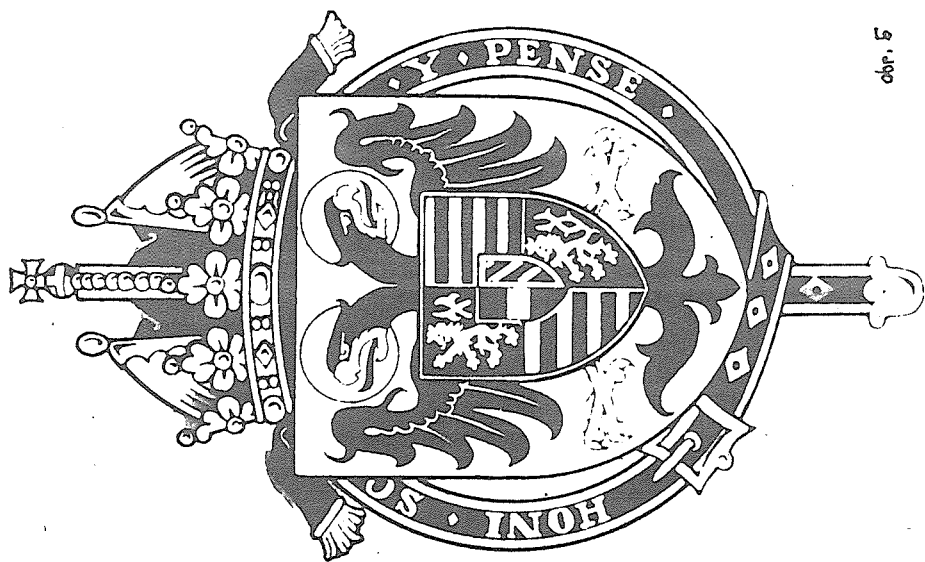

obr. 5

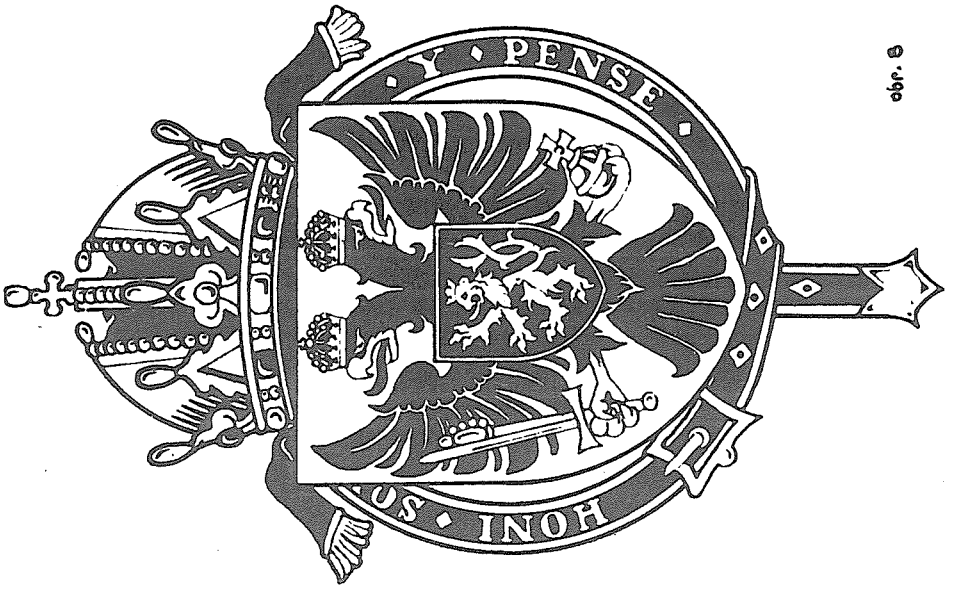

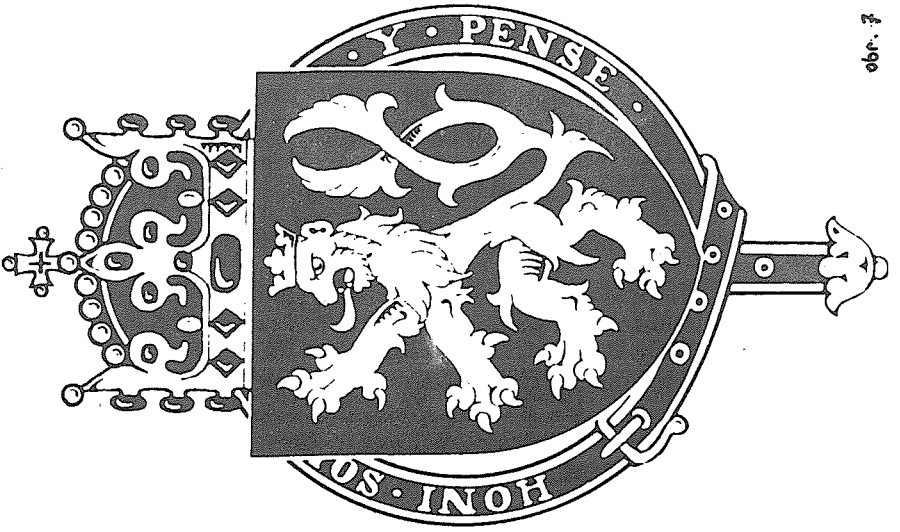
obr. 6

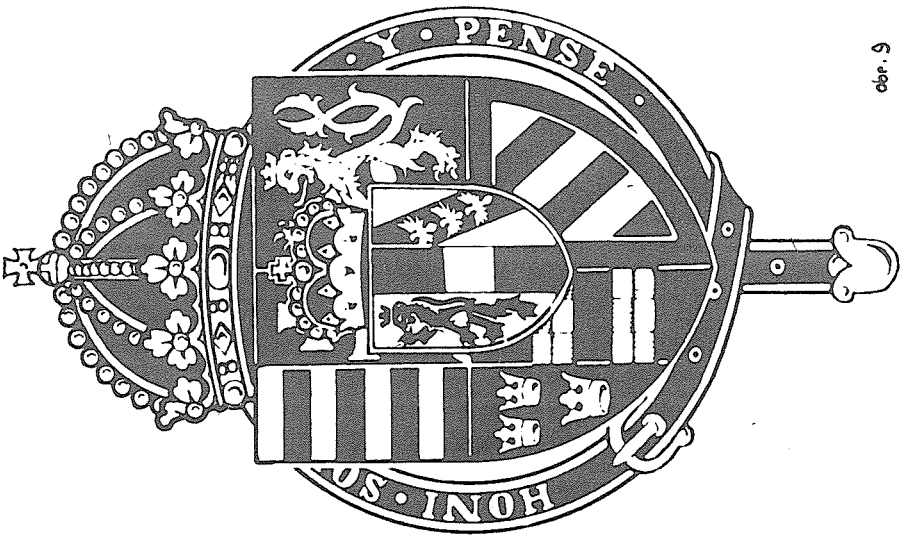
obr. 5

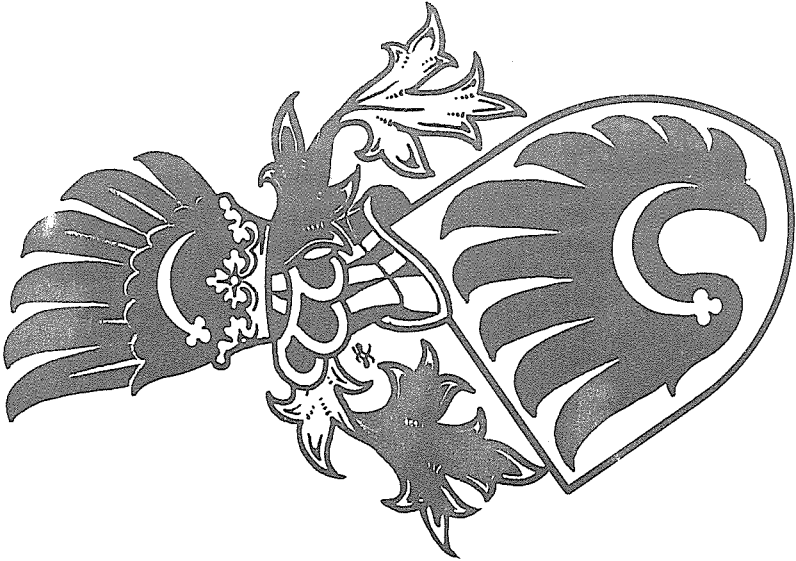
obr. 6

obr. 7

ծր. 9

ծր. 10

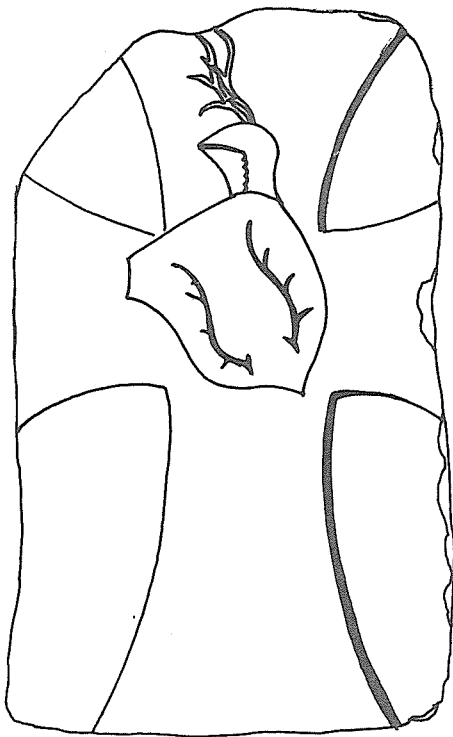
Další heraldické objevy.

A.B.Král

Pokračující soupis heraldických náhrobních kamenů, případně i dalších heraldických památek v okrese Brno-venkov, jak již bylo řečeno, přináší dvojí zjištění. Některé památky zmizely, současně se však dodnes neznámé objevují. Z náhrobních kamenů jsou to ty, které byly druhotně použity - např. zazděny, či byly nově při různých stavebních a silničních úpravách objeveny. V objevitelském úsilí se mezi jinými osvědčili členové Vlastivědného kroužku při SZK v Rosicích, kteří zaznamenali zcela nové památky tohoto druhu. Objevené kameny

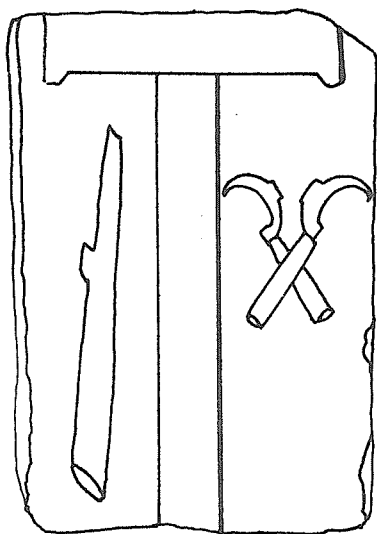
budou postupně soustředěny do lapidária, které uvedený kroužek zřizuje v rosickém zámku.

Heraldický kámen se znakem jelenních parohů ve štítě a kletotu, patřící pravděpodobně Podstatským z Prusinovic, byl vykopán ca 150 m od silnice Rosice-Brno, v blízkosti samoty Kývalka (400 m). Má obdélníkový tvar o výšce 150 cm, šíře 60 cm. Podle tvaru štítu dá se usoudit na 1. polovinu 16. století. Není-li ká-

men na místo nálezu přenesen, jedná se pravděpodobně o dokument neštěstí či nehody. Podrobným pátráním v literatuře o Podstatských, které je dostatek, dá se zřejmě kámen blíže identifikovat. Místo nálezu je součástí kat. území obce Popůvky.

Velmi zajímavý je kámen, skládající se ze dvou kusů o stejné výšce 110 cm, šířce 40 cm a o síle 18 cm. Kámen je zatím v úschově p. Karla Mejlíka v Tetčicích čp.257. Byl nalezen v Tetčicích, v domě čp.13, dnes součástí Rosic. Na jedné části kamene je legenda, zřetelně vyrytá tiskací latinkou, česky informující, že "LP 1564 v neděli před Hromnicemi byl zabit Jílek (Jírek, jméno je těžko čitelné) z Vořechoviček, jemuž Pán Buoň rač milostiv býti". Text velmi stručný, době poplatný, neříká nic bližšího, zda byl zavražděn či při neštěstí přišel o život. Těsně pod posledním slovem legendy "býti" je nízký relief

relief horní části břevna kříže. Tím je dán i vztah obou částí desky. Kámen s legendou byl horním dílem nasazeným na část spodní, neboť relief kříže zde pokračuje o stejných rozměrech břevnen. V spodním díle zůstalo z kříže T (bez části pro titul) a vytvořilo tak dvě propadlé výplně pro obecné figury nešlechtické (selské) symboliky. Zajímavé je zrustikalizované použití berličkového kříže, ovšem bez heraldického významu. V poli po pravé straně kříže je figura, vycházející z podoby ostrove. Proti heraldickým zvyklostem je ostrev (suchý kmen

s osekávanými větvemi) značně protáhlá, nahoře ukončená šikmým zaseknutím, stejně jako na spodní, širší části. Na levé straně jsou dva překřížené srpy. Kameník dobře výtvarně vyjádřil dřevěnou rukojeť srpů a odlišil ji od kovové části. Sesazený kámen byl na výšku (220 cm) zazděn kolmo do zdiva buď u zničeného sakrálního objektu (kaple, zvonice), či domu. Kameník, který jej vytvořil, byl velmi zručný a poučelný řemeslník s výtvarným citem a dobrou znalostí tehdejšího českého pravopisu. Není vyloučeno, po srovnání druhu kamene a "rukopisu" opracovatele, že kámen vytvořil historicky doložený kameník Petr (zemř. 1575), či Bartoloměj Rid (Ritt) z Řezovic, zemřelý po 1600, snad potomek Rejtů z Pístova, z jejich moravské větve (viz GHI č.3/1983). Kdo byl zabitý Jílek (či Jírek?) dnes asi těžko vyluštíme. V každém případě byl zámožný zemědělec, pokud ovšem nebyl kříž "pokutní" a jeho náklady neuhradil viník. Josef Pilnáček uvádí rod "z Ořehoviček", který nelze dávat do souvislosti s tímto zemědělcem. Naznačuje ostrev poddanský vztah zabitého k pápánům z Lipého? Určení kameníka se však jeví jako velmi pravděpodobné.

Ve farním kostele v Kuřimi na kůru je druhotně zazděn náhrobní kámen, pravděpodobně původně v kostele, nebo obvodní zdi, který je neúplný a těžko čitelný. Ze zbytků legendy se dá vyčíst, že v roce 1774 dne 22. února zemřel Antonín Jan Duczka, von Z...bek t.č. hospodářský hejtman v Kuřimi. Kámen je ukončen reliefem lebky a hnátů. Odpověď pro jeho identifikaci je v Archivu města Brna.

Zajímavý je i další náhrobní kámen v Kuřimi, tentokrát zazděný do ochranné zdi ostrohu, na němž stojí kuřimský kostel. Tento náhrobní kámen je značně zničený, legenda i relief nečitelný, asi ošlapáním. Z nápisu zůstalo jen první slovo "Die". Tedy text začínal latinsky slovem die - dne... V horní části kamene je drobný křížek, v poslední třetině velmi nezřetelná, snad biskupská, mitra, rovněž s malým křížkem. Kámen je velmi starý, nejméně ze 16. století.

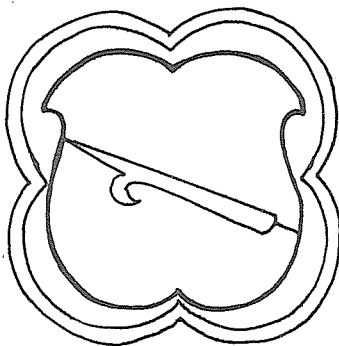
Pravděpodobně byl pod ním pochován kuřimský duchovní. Farnost původně patřila brněnskému kostelu sv. Petra a Pavla. Ve farní kronice o něm není bližší zmínky.

V nedalekých Lelekovicích došlo při soupisu památek - náhrobních kamenů k určitému omylu. Heraldický náhrobní kámen v lelekovickém kostele je zapsán jako Kateřiny a Jana Valeckých z Mírova.

Při revizi v roce 1985 byl však znovu vyluštěn text, který doslovně říká: "Léta 1551 v neděli před sv. Bartolomějem tuto jest pochován Jan Valecký z Mírova, který se narodil z paní Kateřiny z Kynostu (recte Kynastu)". Výtvarné zpracování náhrobního kamene slučuje slohově nesourodé prvky: z pozdní gotiky je to relief

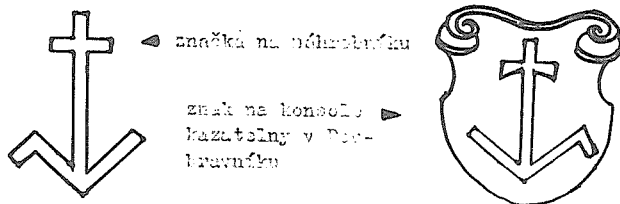
čtyřlístu, který však rámuje znakový štít renesančního typu (již bez otvoru pro kopí) s kosmo postaveným hákem. Současný archeologický průzkum lelekovického hradiska snad přinese ještě další objevy. V areálu kostela jsou použity k dláždění i další, možná i renesanční náhrobní kameny.

V článku Existovala větev Retů z Pístova na Moravě? zveřejněném v GHI čís.3, roč.1983, s.165, je autorem uvedeno, že náhrobník Kateřiny Retové z r. 1584 je jen uveden ve farní kronice. Autor neměl v době sepisování článku možnost vidět náhrobek in natura. Byl totiž zakryt zpovědnicí, která byla později s námahou odsunuta. Popis epitafu tedy doplňuje dřívější článek, který vzbudil čtenářský ohlas. Tento náhrobní kámen má na rozdíl od náhrobku Petra Rida z r. 1575 jen českou legendu, podle níž r. 1584 v pondělí před sv. Kateřinou zemřela Kateřina, poctivá (neprovdaná) dívka, dcera

po nebožtíkovi Petru Ridovi (Riedovi), kameníku z Hrubšic. Další jsou citace z bible. Věk dívky není udán, pravděpodobně byla ve věku do 20 let. Velmi zajímavý je však i výtvárně pojedený relief klečící dívčí postavy se sepjatýma rukama. Zatímco tělesné proporce naznačují poměrně zavalité tělo dívky, pokusil se zřejmě tvůrce epitafu, asi bratr zemřelé, Bartoloměj Rid o zachycení podoby. Obličej je plného, výrazných kulatých očí, malého nosu, prostovlasá s dlouhými na záda splývajícími vlasy. Oděv je velmi prostý, dlouhé šaty košilového střihu, s náznakem kulatého nevysokého límce. Oděv Kateřiny Ridové, zemřelé den před svými jmeninami, je dobrou ukázkou skromného a konzervativního oděvu dívky z řemeslnické rodiny.

Dále je třeba doplnit můj článek v tom směru, že uvedená kamenická značka na náhrobníku Petra Rida označovala autorství zhotovitele. Odkrytím náhrobníku se podařilo zjistit mistrovskou kamenickou značku. Je zajímavé, že obdobnou značku v zrcadlovém provedení jsem našel v kostele v Doubravníku.

Cílem mého článku bylo seznámit se základními a podstatnými informacemi o nových heraldických nálezech v okrese Brno-venkov. Nové objevy čekají na podrobnější zpracování z řad heraldických badatelů či vlastivědných pracovníků, kteří mají možnost podrobněji identifikovat jednotlivé náhrobníky a další památky a dát tyto nálezy do širších souvislostí.

Rajhradská sbírka pečeti.

Erich Šefčík

V Genealogických a heraldických informacích podal nedávno Mojmir Švábenský obsáhlý výklad o brněnských Gödlech a jejich sfragisticko-heraldické pozůstalosti, uložené dnes v Brně. ¹⁾ Na dvacáté sedmé straně této práce autor podtrhl, že základem rukopisné práce Aloise Gödla (1861-1901) byla heraldická sbírka místních pečeti, která ovšem v uvedeném souboru, který Švábenský popisuje, chybí.

Osudy mnoha sbírek jsou často velmi pestré. Jsou léta považována za ztracená, aby vzápětí se neočekávaně objevily tam, kde bychom je nejméně očekávali. Tato slova v plné míře platí o sfragistické sbírce A.Gödla, kterou M.Švábenský doporučoval hledat v některém jihomoravském regionálním muzeu. Leží ovšem už léta do současné doby blíže neidentifikována na historickém pracovišti Slezského muzea v Opavě. Sám jsem o ní referoval, aniž jsem pochopitelně znal původce sbírky, velmi stručně v dosti nedostupném periodiku. ²⁾ Jak se dostala do Opavy, zůstane navždy nezodpovězené. Léta ležela jako nezpracovaná a neevidovaná na umělecko-historickém oddělení Slezského muzea, které ji pak v roce 1963 předalo nově budovanému historickému oddělení (č. přírůstkem 50/1963). Obsahuje celkem 3034 pečeti originálů, odlitků a otisků v naprosté většině z území Moravy. Ty jsou přitištěny na kartonových destičkách, které jsou pak vloženy ve zvlášť k tomu vyhotovených kartonech ve formě knih. Těch je celkem sedm. Sbírka se skládá ze tří typů pečeti: 1. místních (Orts-Siegel), 2. církevních (Geistliche-Siegel) a 3. šlechtických (Herrn-Siegel).

Pečetí měst, městeček a obcí je dochováno celkem 632 ks, církevních 1345 ks a šlechtických 1689 ks, tedy nejvíce. Ke všem typům pečeti jsou vyhotoveny zvláštní inventáře, psané evidentně, srovnáním rukopisu inventáře s literární pozůsta-

lostí, rukou zpracovatele A. Gödla. Na kartonech je natištěn text: Sfragistische Sammlung des Benediktiner-Stiftes Raignern, kdežto na inventáře byl později vyražen text "Sbírka pečeti Rajhradského kláštera".

Jak se tato sbírka dostala do Opavy se už asi nikdy nedozvíme, ale myslím si, že byla zapůjčena již před 2. světovou válkou nebo během ní ke studiu do opavského městského muzea nebo do Slezského zemského muzea, odkud se už nevrátila zpět. V obou případech se totiž dochovaly větší sfragistické sběry, ve kterých se jistě studovalo.

Je zbytečné detailněji rozebírat obsah rajhradské sbírky pečeti. Stačí jen říci, že nejvíce pečeti pochází z 18. - 19. století, i když zde najdeme pochopitelně i pečeti starší. U pečeti místních je položen akcent na jižní Moravu, poněkud méně je zastoupena střední a hlavně severní Morava. A.Gödl má ve své sbírce i mnohé pečeti starší, ze 16. a 17. století, např. Mírova z r. 1570, Tršic z r. 1526, dvě znojenské z let 1532 a 1537, Kokoř z r. 1571 a další.

Sbírka šlechtických pečeti obsahuje alfabetycky i chronologicky řazené pečeti vládnoucích rodů, významných i méně významných rodin, většinou rovněž se vztahem k Moravě a opět ponejvíce z 18.-19. století.

Poněkud širší záběr má sbírka církevních pečeti, která vedle převažujících pečeti klášterů, farních úřadů, děkanátů, biskupství, arcibiskupství a dalších církevních institucí z Moravy, eviduje i množství sfragistických informací z celého Rakouska-Uherska, Německa i jiných států Evropy.

Rajhradská sbírka pečeti, jejímž autorem je A.Gödl, není zatím podrobně odborně zpracována. Jde o velmi zajímavý korpus sfragistických materiálů, korpus dobře popsany a identifikovaný již samým zpracovatelem, se kterým je možné rychle pracovat.

Poznámky:

1. Gödlové a jejich Znaky a pečeti moravských měst, městeček

- i městysí. Genealogické a heraldické informace (Brno), 1985, č.1, s.21-31.
2. Heraldické a sfragistické materiály ve sbírkách historického oddělení Slezského muzea v Opavě. Zpravodaj ostravské pobočky Genealogické a heraldické společnosti v Praze II, 1979, č.1, s.9-10.

Znovuobjevená znaková privilegia.

Ivan Štarha

Průzkum znakových privilegií, který prováděl ve fondech Státního oblastního archivu v Brně dr. Tomáš Krejčík, přinesl mimo jiné i objev dvou sice z literatury známých, dosud však neznámých městských znakových privilegií. Jde o privilegium pro městečko Strachotice (okr. Znojmo) z 16. srpna r. 1591 a privilegium pro město Mikulov z 6. března 1625. Obě tato privilegia byla nalezena ve fondech příslušných patrimonií, jejich cesta do těchto fondů však byla odlišná.

Listina Rudolfa II. z 16. srpna 1591, kterou císař na žádost opata Šebestiana Fuchse z Baden potvrdil Strachotickým privilegia a nadal městečko znakem, se zřejmě záhy po vydání dostala do archivu strachotické vrchnosti - louckého kláštera, kde zůstala uložena dodnes. ¹⁾ Podobný osud mělo například privilegium Ferdinanda I. z 10. září 1538 pro Olbramkostel, které se zachovalo v archivu olbramkostelské vrchnosti - města Znojma ²⁾ a privilegium téhož císaře z 20. prosince 1538 pro Tvrdonice, které bylo před několika lety objeveno mezi listinami lichtenštejnského archivu ve Vaduzu. ³⁾

Zcela jiný byl osud listiny mikulovské. Privilegium císaře Ferdinanda II. z 6. března 1625, kterým císař polepšil městu znak, ⁴⁾ na rozdíl od zmíněných privilegií bylo vždy uloženo v mikulovském městském archivu. Představení města ho uvedli v soupisech městského archivu z let 1854 a 1859 ⁵⁾, ⁶⁾ v městském archivu bylo pravděpodobně ještě v roce 1937. V posledních dnech okupace se pokusili mikulovští Němci nejceněnější kusy městského archivu, mezi nimi i zmíněné privilegium, odvést do zahraničí. Dostali se však jen do oblasti Nové Bystřice. Dne 17. listopadu 1951 oznámil městský archivář Jindřichova Hradce, že našel v muzeu v Nové Bystřici 10 pergamenových privilegií města Mikulova, mezi nimi i zmíněné znakové privilegium. Převzetí listin zařídil již 24. listopa-

padu 1951 tehdejší mikulovský městský a okresní archivář M. Trantírek. ⁷⁾ Mikulovský okresní archiv však počátkem padesátých let prakticky zanikl a po jeho obnovení se ztratila jakákoliv povědomost o zavlčených a vrácených pergamenových listinách. Zřejmě byly za dnes neznámých okolností po roce 1951 přeneseny do archivu mikulovského velkostatku a při jeho zpracování ve Státním oblastním archivu v Brně zmanipulovány do fondu Hlavní registratura Ditrichštejnů v Mikulově. ⁸⁾

Znak Strachotic je v listině Rudolfa II. z 16. srpna 1591

popsán následovně: "Štít vokrouhlý vprostřed napříč rozdělený, dolejší pole červené neb rubínové barvy, v kteréžto litera latinská versální W žluté neb zlaté barvy se spatřuje, hořejší pak strana bílé neb stříbrné barvy, v níž vorel pták své přirozené barvy rozkřídlenými křídly až do prsů vzhůru postavený, k pravé straně obrácený, hlavu rovně držící, otevřený pysky zlaté neb žluté barvy s vyplazitým červeným jazykem." V kopiáři, tzv. salbuchu, ⁹⁾ je navíc věta "a korunu zlatou královskou na hlavě mající", kterou zřejmě obsahoval koncept textu privilegia, do originálu však zřejmě tento dovětek vepsán nebyl. Znak je v listině vymalován na ploše 100 x 112 mm. V modrém zlatě orámovaném poli je oválný štít výšky 60 a šířky 75 mm, podélně dělený tak, že horní pole tvoří asi 3/5, spodní 2/5 štítu, tedy nikoliv "vprostřed" rozdělený, jak uvádí text privilegia.

Mnohem obsáhlejší je popis znaku města Mikulova v listině Ferdinanda II. z 6. března 1625: "Štít modré neb blankytné barvy, v němžto zámek zdí okrouhlou a stínkami zdobenou obehnaný, při spodku již jmenovaných zdí po pravé straně erb neb štít rodu Dytrychštejnského od spodku levé strany k pravé vzhůru na pokos rozdělený, dolejší polovice červené a hořejší žluté barvy, v kterémžto štítu dva nože bílé vedle sebe rovně vzhůru stojící, špicemi od sebe přiohnutými a stěmchami žlutými neb zlatými, vedle kteréhožto štítu drobet doleji brána otevřená k levé straně obrácená z kvádrového kamene, v nížto hřebeny vysutý, nad nížto čtyřery rozdílné, bílé, po sobě stojící a vždy jedno druhé převyšující stavení, první dolejší o třech a každý z ostatních třech o čtyřech okních a pod červenými střížkami. Vedle čtvrtého stavení vyniká na pravé straně věž bílá tolikéž o čtyřech okních, stínkami, okrouhlou bání a makovicí zdobená, kterýžto zámek všecken mezi skalami po levé straně trojnásobnými a po pravé straně stěvná-sobnými sivé barvy vedle sebe stojící a vždy jedna druhou převyšující se spatřuje. Nad štítem kolčí helm a okolo něho přikryvadla neboližto fafrnochy po levé straně červené neb rubí-

nové a bílé neb stříbrné a po pravé straně modré neb lazourové a žluté neb zlaté barvy. Nad tím nade vším koruna zlatá královská, z nížto vychází celý černý rozkřídlený císařský orel s dvěma hlavách s rozzivenými pysky a vyplazitými červenými jazyky, máje na prsech štítek červené neb rubínové barvy, v němto počáteční litery černé F slavného jména našeho s číslem toho bernou II, a na jimž jmenovaných hlavách trojnásobná koruna zlatá císařská s rozletitými feflíky tolikéž vidí a spatruje." Znák je na listině vymalován ve zlatém rámu na ploše 100 x 109 mm, štít zaujímá plochu 30 mm šířky a 45 mm výšky. Kresba odpovídá popisu znaku, celou plochu kresby doplňují na okrajích akantové ozdoby, v horních rozích rozkřídlení andílci.

Poznámky:

- 1) SOA Brno, E 57, sign. L 66.
- 2) Srovn. Znaký a pečeti jihomoravských měst a městeček, Blok Brno 1979, s.21.
- 3) Srovn. Jižní Morava 1979, fotopříloha č.13 a 14.
- 4) Znaký a pečeti, s.134.
- 5) SOA Brno, G 13, č.165 a G 22, č.153.
- 6) Znaký a pečeti, s.161, pozn. 132.
- 7) SOA Brno, E 313, kart. 102 - Okresní a městský archiv Mikulov.
- 8) SOA Brno, F 18, kart. 1116, č.5159.
- 9) SÚA Praha, Salbuch č.11, fol. 434-437.

Španělský a belgický původ moravských Ugartů.

Viktor Genttner - Miloslav Trmač

Dosud ne zcela jasný původ moravských Ugartů lze osvětlit následujícími řádky, založenými na novém seznámení s archivními prameny. Ve fondu G 155 ve Státním oblastním archivu v Brně - Rodové písemnosti Ugartů a de Souchesů - se nalézají četné spisy, které se týkají osoby Petra (Pedro) mladšího de Ugarta, pozdějšího barona, hraběte a majitele panství na Moravě i v Čechách. Vedle jeho služebních vojenských písemností, dotýkajících se jeho pobytu ve Vídni, je zde i skupina písemností, týkajících se jeho syna Arnošta hr. Ugarte a ty jsou zaměřeny též na získání rodinných dokladů a navázání styků s krajem předků ve Španělsku. ¹⁾

Písemnosti navazují na již známý notářský spis ze šedesátých let 17. století, který vyhotovili a potvrdili notáři v kraji Avala na základě výpovědí tamních nejstarších pamětníků. ²⁾

Druhý celek je sešitek kopií závětí a výpovědí u notářů v Belgii z let 1620 - 1641. ³⁾

Použijeme-li údajů z těchto latinských a francouzských písemností ze 17. století, můžeme podstatně doplnit rodokmen Ugartů v nejstarší době, upřesnit jej a získat ucelenější pohled do belgické minulosti Petra staršího de Ugarte, mnohé je zcela nové.

Notářský spis z Belgie je dochován v opisech z knih závětí města Namuru a je zřejmě z doby, kdy Arnošt hr. Ugarte usiloval o ujasnění minulosti svého děda. Po straně textu těchto opisů jsou zajímavé německé poznámky a vysvětlivky, které připsal zkušený znalec belgických poměrů a výborný znalec francouzštiny, neboť upozorňuje na archaismy a uvádí novější francouzské výrazy pro lepší srozumitelnost.

Rodinu manželky Petra staršího de Ugarte si z toho můžeme v náznaku rekonstruovat takto. Otec manželky Petra star-

šího de Ugarte se jmenoval Jean de Meldeman. Roku 1622 byl již mrtev. O jeho zařazení mezi tamní šlechtu i o zařazení ostatních příbuzných možno říci, že se užívá stejného označení pro nižší šlechtu, jakým je titulován Pedro starší de Ugarte, t. j. *escuyer*. 4)

Tento tchán Pedra staršího de Ugarte byl dvakrát ženat. Jeho druhou manželkou byla Anna Riffleartová, která žila ještě roku 1622. Měla sestru Luisu, která vystupuje v testamentu roku 1641 již jako vdova po Louisi de Colomby. V závěti je i řeč o potomcích z prvního manželství L. de Colomby, zvláště o Louisi de Kerkhouden.

Druhou generaci z belgických příbuzných Pedra staršího Ugarte zastupuje Charles de Meldeman, který dle testamentu z roku 1620 dědil Hermoge. V textu pozůstalosti je jmenován z prvního manželství Meldemanova Nicolas de Henri a řeholnice Agnes de Henri. Dále je v pozůstalosti uváděn druhý syn Jeana de Meldeman, Philippe a třetí syn Francois, který zdědil Bordeméz. Byl pánem z Bourcu, zemřel před rokem 1656 a jeho vdovou byla Sidonie, zemřelá snad ve Vídni roku 1656. Jejím dědicem byl její synovec Pedro mladší de Ugarte. Dále tu byla řeholnice Anne, žijící ještě roku 1641. 5)

Manželkou Pedra staršího de Ugarte byla Jenne de Maldeman. Nikoliv tedy Kordula, což bylo uvedeno v jeho starém vývodu předků a přeškrtnuto. 6) Abychom vše doložili testamenty, uvedme: *escuyer* Pedro de Ugarte, *lieutenant d'une compagnie de cavallerie* v roce 1622, postavil na svůj náklad vojenskou setninu, účastnil se bitev v Nizozemí, oženil se zde a zemřel snad u Antverp roku 1637. 7)

V roce 1641 se již vzpomínají jeho sirotci a vdova: "*.. aux enfants de ...Jenne de Meldeman, veuve de... capitain Pierre Vgarte*". Nám postačí jen výše uvedené osoby, ostatní osoby z testamentu lze zařadit do souvislosti jen nejlépe pro strohost údajů. Podle notářských zápisů lze snad dedukovati ještě další. V druhé polovině 16. století je zde dlouhý interval ve sledu španělských Ugartů, zde je zdnalivá mezera

Helena na tři Ugarty jménem Pedro, z nich prostřední je pak
nám pro naši potřebu vzhledem k Moravě označen jako "starší".⁸⁾

Pohled do nejstarší rodinné historie Ugartů ve Španělsku
nám umožňuje rodopisné sdělení z roku 1694.⁹⁾ Uvedeme si je
v přehledné tabulce.

- A. Martín Fernandez de Ugarte je první známý držitel tvrze
Ugartů v Llodio v Biskajsku. Manželka: ?
- A.1. Enecus de Ugarte - bratr Ugarta ad A. Při sňatku přešel
z rodné tvrze v Llodiu do Avala. Manželka: Maria Saenz
de Gorti z tvrze Avala blízko Llodia. V roce 1694 jsou
uváděni jejich čtyři synové, z nichž dva uchováli ve
svých rodinách jméno Ugarte.
- B. Didacus (Diego) Fernandez de Ugarte - syn Ugarta ad A.
Byl dědicem tvrze a majetku. Manželka: ?¹⁰⁾
- C. Pedro de Ugarte - syn Ugarta ad B. Byl prvorozeným mezi
dalšími několika syny. Manželka: Magdalena dcera Antonie
de Murga. Rodíá tvrz je též blízko Llodia.
- Zde se rodina rozděluje na španělskou a moravskou větev.
- D. Martín Fernandez de Ugarte. Prvorozený syn ad C a dědic
rodové tvrze v Llodiu. Manželka: ? Mají jedinou dceru,
viz ad E. - Bratr Martina Fernandez je "náš Petr starší",
zakladatel moravské větve.
- E. Maria Saenz de Ugarte. Manžel: Jan Fernandez de Ugarte
Verrio, respektive Verrio Ugarte; tím zachován rod a jméno
na rodové tvrzi v Llodiu, šlo tedy o vzdáleného příbuzného.
- F. Enecus de Ugarte, prvorozený dědic tvrze a majetku. Koupil
další tvrz. Manželka: ?

Její dcera ..N.. byla dvakrát vdaná; r. 1694 měla
54 let.

1. manžel: Cosma di Castiniza

jejich dítě ..N.. zemřelo ve věku 16 let

2. manžel Simon de Sauto

lezdětní

F. 1. Juan de Ugarte - bratr Ugarta ad F. Manželka: Maria del Ullibari ze slechtické rodiny z blízkosti Llodia.

Jejich děti (ad F 1):

a) Pedro, zemřel před rokem 1694. Manželka Catarina de Urquina, zemřela před rokem 1694, sestra autora rodopisné zprávy poslané na Moravu.

Děti Pedra: syn, zemřel před r. 1694

syn, zemřel před r. 1694

Francisca, r.1694 vdaná

Marie Anna, r.1694 vdaná

Angela, r.1694 ještě svobodná

b) Juan, v roce 1694 stár 46 let, t.j. narozen asi 1648

Manželka: ?

Děti: Juan

Emanuel

c) Eneco. Manželka: ?

Děti: syn, r.1694 22 letý, nar. asi 1672

syn, r.1694 18 letý, nar. asi 1676

Několik poznámek ke křestním jménům podle Dictionari Enciclopédic da la llengua Catalana. Vyd. Salvat Editors, S.A., Barcelona, 1931. Např. Didac, m.Nom propi d'home - Diego.

Francesca o. Francisca f., nom propi de dona etc. Jinak:

Enecus (Eneco) z hebrejského Enoch, Henoch (Enos - člověk),

Saens - údajně katalánské jméno.

Zájem Arnošta hr. Ugarta z konce 17. století nám umožnil tento pohled do staré minulosti Ugartů ve Španělsku a do epizody v Belgii. Dotyčný byl čtyřikrát ženat, teprve později až ze čtvrtého manželství měl děti. Proto se na konci 17. století obrátil písemně do Španělska, jak je tomu s tamními Ugarty a zda by případně některý nepřešel jako dědic na vzdálenou Moravu do Velkého Meziříčí. Informátorem byl vzdálený příbuzný řádový činitel, který získal přesné informace o rodině, do níž patřila i jeho výše uvedená sestra. Vše je jen svědectvím

o složitých osudech této šlechtické rodiny, která se usadila nakonec na Moravě a jejíž členové měli později i významné funkce v zemské a ve státní správě.

Poznámky:

- 1) O Ugartech podrobněji v článku v Listech GHS v Praze, roč. 1976, řada 4, s.33-41 a ve Zpravodaji Klubu historiografie ZO Svazarmu v Praze, roč. 1985, čís.1, s.33-56. Předkládaný článek poskytuje nové údaje k dříve uveřejněným textům, jež se podařilo částečně zjistit, upřesnit a opravit.
- 2) SOAB, G 155 - Rodiný archiv Ugartů 1622 - 1826. Jde zejména o tyto celky: Petr Ugarte mladší. 1. Vojenské písemnosti 1656 - 1679. - 2. Spisy o koupi panství V.Bečváry v Čechách 1667 - 1677. - 3. Různé obligace a kvitance 1654 až 1672. - 4. Některé rodové písemnosti 1623 - 1694. - 135. Písemnosti celého rodu Ugarte. Rodopisné doklady 1655 - 1764.
- 3) Copie de deux testaments,...l'un de ... Jean de Meldeman et...Anne de Riffleart, son épouse,...l'autre de... Luise de R., veuve de...Colomby, tiré des Registres aux testaments de Namur.
- 4) Stejný titul se uvání např. u Jeana Raduita de Souches, viz citovanou práci v poznámce 1). Jinak o šlechtickém postavení Ugartů ve Španělsku již v 16. století viz Enciclopedia universal ilustrada Europeo-Americana, Barcelona 1910 - 1918, heslo Ugarte (zvláště s.806). Titul escuyer ve španělštině souvisí s francouzským écuyer (srovnej cit. de Souches), původně z latinského scutarius, štítonoš. Byl to titul pro nosiče štítu (obrana) a zbraní (útok) rytíře, u něhož prodělával escuyer učení ve zbraní jakožto kandidát "rytířství". Heraldická hierarchie ho zařazuje do nižšího stupně šlechtictví. Povětšinou se jím rodil v rytířské rodině nebo získal toto právo osvědčením se nebo vzděláním. Měl právo nošení kordu a štítu (escudo) zdobeného rodovou nebo zásluhovou figurou (écusson armorié), ale

ale oproti rytířům nosili jen stříbrné ostruhy. Musel být titulován "Urozený", někdy Vysoce urozený", t.j. latinsky "nobilis" až "prae-nobilis". -- Směl provázet císařskokrálovskou družinu jako "Junker".

- 5/ Viz v poznámce čís. citovanou práci z roku 1985, poznámka na s. 48 pod čís. 4 a 5.
- 6/ Viz v pozn. č.1 cit. práce o de Souchesovi, tam doložena omylem uvedená a škrtnutá manželka Kordula.
- 7/ Viz obě cit. práce v pozn. 1.
- 8/ Pedro "starší" de Ugarte - v souvislosti s moravskou rodovou historií Ugartů - se narodil kolem roku 1580 nebo o něco dříve, zemřel asi roku 1637 u Antverp. Dostal se v královské službě roku 1608 do tehdejšího španělského Nizozemí, byl rytířem řádu sv. Jakuba. Již roku 1598 odešel do Madridu k vojsku. Jeho manželkou byla výše uvedená Jenne de Meldeman.
- 9/ Arnošt, hrabě Ugarte (1658-1715), jak se zdá, zapojil do svých rodopisných zjištění kdekoho. Rozhodující svědectví mu získali zástupci františkánského řádu, kteří byli zastoupeni ve všech potřebných místech: v Římě, v rodném kraji Ugartů i na Moravě ve Znojmě. Navíc jeden z nich byl čelný funkcionář řádu a při svých mnohých služebních cestách mohl získat nejsnáze informace ze španělského Biskajska. A z jeho líčení vyplývá následující zpráva, dle které byla v Llodiu ještě známa jména dvou bratří Ugartů, t.j. z počátku 16. století. Mladší byl Enecus de Ugarte, který si vzal za manželku Marii Saenz de Corti. Odešel v souvislosti se sňatkem z rodné obce. Měl čtyři syny, kteří zanechali potomky, takže roku 1694 žily ještě dvě rozdílné rodiny Ugartů z vedlejší španělské větve a uchovávali tam jméno Ugarte. Ostatní je zřejmé z textu přehledu španělských Ugartů.
- 10/ Diego Fernandez de Ugarte byl ve službách španělského krále Krále před rokem 1556. Zastával v Madridu funkci dvorního ubytovatele, dle originálu latinské zprávy ze Španělska: "...nos dicimus nostro ideomate hispanico sua posendator".

Závěrečná poznámka:

Složitě otázcce znaků Ugartů je na základě nejnovějších poznatků věnován jiný článek.

HERALDICA BRUNENSIS I.

Znaky významných brněnských osobností (13).

Václav Basl (Baselius),

brněnský kronikář, pisatel brněnských analů Paměti všelijaké. Příbuzenské vztahy ukazují na to, že Václav Basl pocházel z Veverské Bitýšky. V roce 1575 je totiž v Knize kupů a prodejů nemovitostí v Tišnově ¹⁾ připomínán Pavel Basl, měšťan z Veverské Bitýšky, který v Tišnově koupil polnosti a hned je prodal dále. Později uváděn při splátkách. Poslední splátku v roce 1579 přijímá jeho zástupce Jan Hořčíčka z Tišnova, jehož příbuzenství s Václavem Baslem jsme naznačili v článku o Františku Ignáci Sinapiovi ²⁾. Vzpomínaný Pavel Basl byl podle všeho otcem Václava. Jeho manželka musela být z rodu Mikuláše Černovského ze Švarcavy, tišnovského rodáka, neboť v testamentu je Václav Basl označen jako jeho synovec (Vetter). ³⁾

Z dalších příbuzných známe jeho sestru Annu, která byla kolem roku 1601 komornou Alžběty Mezeříčské z Lomnice. ⁴⁾ I tento příbuzenský vztah ukazuje na Veverskou Bitýšku jako rodné město Václava Basla, neboť zmíněná paní byla držitelkou panství Veverčí, tedy i Veverské Bitýšky.

Jaké školy navštěvoval Václav Basl zatím nevíme. V Brně zakotvil v roce 1598, kdy nastoupil jako kancelářský písař neboli kancelista do brněnské kanceláře. Cestu mu zřejmě upravil strýc Mikuláš Černovský, který zde působil v hodnosti místopísaře. Václav Basl jako kancelista byl k ruce místopísaře, za což dostával 40 zl. ročně. ⁵⁾

Z jeho počátků působení v městské kanceláři se zachovala příhoda, kdy v roce 1600 za služebního pobytu v Praze našel v noci na Starém Městě pražském u lázně poblíž Karlo-

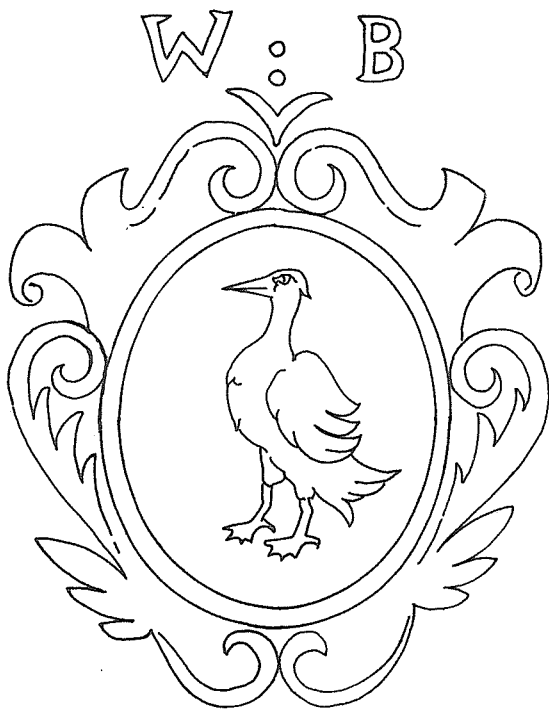
va mostu drahý kámen zasazený ve zlatě, který daroval své sestře Anně. U ní kámen viděla její paní, která za něho dala Baslovi 103 zl. Později z toho vznikly nepříjemnosti, neboť šperk uviděl původní majitel Pavel Knaur, materialista a staroměstský měšťan a vymáhal s podporou císaře Rudolfa II. po Baslovi náhradu ve výši 303 zl.30 kr. Ztráta z toho však Baslovi nevznikla, neboť paní z Lomnice rozdíl mezi cenou a náhradou mu uhradila. 6)

Po odchodu radního písaře Jana Mencla z Kolsdorfu v roce 1602 zůstal nadále kancelistou. Později v roce 1604 byl předběhnut v služebním postupu svým zřejmě sestřencem Václavem Sinapiem 7). Ale i tak Basl postupně pronikl mezi městskou honorací. Dne 7. srpna 1603 získal Václav Basl v Brně měšťanské právo 8). Nedlouho předtím, 9. června 1603, koupil za 1960 zl. dům na Dolním trhu (dnešní náměstí Svobody), který se nalézal vedle domu Demetria Reicha. Na trhovou cenu složil 300 zl. a dále se zavázal splácet po 100 zl. ročně 9). Jak svědčí zápisy do městských knih, splátky dodržoval. V roce 1603 je také doložena jeho manželka Lukrécie, která byla dcerou zemřelého brněnského měšťana Gabriela Precha 10). Jeho majetek se rozrůstal. Víme o něm, že měl vinice v Starovicích, zahradu a stodolu před Václavskou branou. Jeho majetek dosáhl hodnoty 3048 zl. 11)

O rodině Václava Basla víme velmi málo. Uvedená manželka Lukrécie musela brzy zemřít, neboť dne 4. října 1604 křtí Václav Basl svého syna Eliáše 12) a jako matku je označena Eufrosina. Může však jít i o omyl v matrice.

I když v matrice je uveden jako podpísař neboli místopísař, tuto hodnost získal až po smrti Mikuláše Černovského ze Švarcavy a odchodu Václava Sinapia z městské kanceláře. Mikuláš Černovský na něho pamatoval odkazem 200 zl. a ustanovil ho poručníkem nezletilých dětí. Od vdovy dne 28. dubna 1608 odkoupil část Mikulášova majetku v hodnotě 1000 zl. 13) Zemřel dle Dřímala mezi 8.11.1614 až 10.7.1615. 14)

Václav Basl je podle rukopisného rozboru vedle Mikuláše Černovského ze Švarcavy, Václava Ochsmanna, Jiřího Horvorky z Vyškova a Pavla Jeronýma Skřivánka autorem tří čtvrtin zpráv v Pamětech všelijakých, do nichž zapisoval od 17.5.1602 do 15.1.1615. ¹⁵⁾ Zápisy vynikají šíří zájmu, dobrým postřehem pisatele, přesností a úplností zachycených historických událostí. Jsou psány většinou česky, jednodu-
chou, ale přesnou kancelářskou řečí. Prozrazují myšlení Basla jako katolíka, zastávce protireformace, který však není tak militantní jako Menci a další. V Pamětech najdeme řadu jedinečných informací osvětlující třídní a sociální procesy

ve městě, život městské rady, městské právo, náboženské poměry. Svým významem Paměti přesahují rámec města.

Znak Václava Basla se zachoval na pečeti (signetu) z 21.5.1613, ¹⁶⁾ která je přitištěná pod papírovou clonou vytvořenou přehnutím rohu listu. Je osmihranná o rozměrech 12 x 10 mm. V pečetním poli ohraničeném linkou se nachází znak skládající se z oválného štítu zasazeného do rozvilinové kartuše, v němž sedí zatím neurčený pták. Nad kartuší jsou písmena W : B. Symbolika znaku zatím není známa.

Jiří L. Bílý

Poznámky:

- 1) Okresní archiv Brno-venkov v Rajhradě, Archiv města Tišnova, sign. C-134, inv.č.106 (Kniha kupů a prodejů domů z let 1550 - cca 1590), fol.17.
- 2) Jiří L. Bílý, František Ignác Sinapius (Heraldica brunensis I), GHI č.4/1984, s.330-337.
- 3) Znovu upozorňuji, že označení "Vetter" mohlo se užívat ve více významech - bratrovec, sestřenec, vlastník, strýc i příbuzný v nejširším slova smyslu. Stejně jako J. Dřímál se domnívám, že se nejspíš jednalo o synovce. Usuzuji na to z časových relací. Není však vyloučeno, že se jednalo o syna nevlastní sestry anebo otčímovy dcery.
- 4) Jaroslav Dřímál, Kroniky a pamětní knihy městských písařů brněnských v době předbělohorské, In: Brno v minulosti a dnes II, Brno 1960, s.113.
- 5) Archiv města Brna (AMB), Sběrka rukopisů (SR), rkp.467, kap.91, kniha radních počtů z l.1598 až 1606.
- 6) viz pozn.4).
- 7) viz pozn. 2).
- 8) J. Dosoudil, Die Brünner Bürgeraufnahmen. In: ZVGMSch, roč.31 (1929), přílona Familienforschung, s.21.
- 9) AMB, SR, rkp. 2769, f.80.
- 10) AMB, SR, rkp. 1794, fol.134.

- 11) viz pozn. 4).
- 12) AMB, Sběrka matrik, křestní matrika římsko-katolického farního úřadu sv. Jakuba v Brně z let 1600-1607, sign. 1/2 (stará ?/C), p.243.
- 13) AMB, SR, rkp. 51 (Kniha testamentů), fol. 164-172.
- 14) viz pozn. 4).
- 15) tamtéž
- 16) AMB, Sběrka listin, mandátů a listů, listina z 21.5. 1613 vydaná v Brně.

HOVORY G + H

V dalším z našich hovorů G + H nebudeme mluvit o vlastních problémech heraldického bádání, ale o možnostech spolupráce heraldiků s odborníky z jiných oblastí, o interdisciplinárním řešení některých heraldických problémů. Konkrétně se jedná o vztah heraldiky a právní historie, neboť další účastničkou Hovorů je právní historička dr. Karolina Adamová, CSc., (nar. 15.3.1948 v Mělníku). Po vystudování právnické fakulty Univerzity Karlovy a externě filosofické fakulty (obor historie - dějiny umění) Univerzity Karlovy v roce 1971, byla interní aspirantkou na katedře dějin státu a práva PF UK, kde jejím školitelem byl akademik Václav Vaněček. Zde získala hodnost kandidáta věd v oboru dějin státu a práva v ČSSR. Nyní pracuje v Ústavu státu a práva ČSAV v Praze v oddělení státovědy.

Předmětem badatelského zájmu dr. Adamové jsou československé právní dějiny v období druhé poloviny 16. a počátku 17. století. Zajímá se zvláště o státoprávní problematiku. Z této oblasti ji zaujala evangelická ústava České konfederace z roku 1619. Dr. Adamová se zabývá otázkami právní archeologie a symboliky.

Publikuje v odborných časopisech, zejména v Právněhistorických studiích, kde je také členkou redakční rady. V poslední době jí vyšla v Japonsku společná práce s akademikem V. Vaněčkem Dějiny státu a práva v ČSSR do roku 1945, která byla publikována již v roce 1976 v anglickém znění na PF UK pro zahraniční studenty.

Nás zaujal vklad dr. Adamové v oblasti právní symboliky, což má úzkou spojitost s heraldikou, a proto jsme jí z této oblasti položili několik otázek.

1. Mezi heraldiky byl přijat se značným ohlasem Váš článek využívající právně historického přístupu k identifikaci erbů na staroměstské mostecké věži (viz GHI 1982, s.60). Co Vás vedlo k napsání této statě?

Pod vlivem svého nezapomenutelného učitele akademika Václava Vaněčka jsem se vždy snažila sledovat nejen badatelské výsledky právní historie, ale i dějin umění a pomocných věd historických. Mnohé otázky totiž vyžadují interdisciplinární přístup a domnívám se, že je nutné podívat se na zkoumanou tematiku alespoň v obecných rysech z hlediska několika vědních oborů.

Staroměstská mostecká věž je významnou památkou parlérovské gotiky s hlubokým symbolickým významem, k jehož posílení je nezbytná i heraldická interpretace jednotlivých erbů staroměstské mostecké věže. Právě zde byly a dosud jsou různé názory, což mne vedlo k tomu, že jsem se pokusila osvětlit heraldickou výzdobu staroměstské mostecké věže jak z hlediska právněhistorického, tak uměleckohistorického.

2. Připravujete nějakou obdobnou práci nebo je alespoň ve Vašich plánech?

Nerada hovořím o svých plánech. Prozradím jen tolik, že otázky středověké symboliky mne velmi zajímají, a že se patrně opět pokusím o právněhistorickou a uměleckohistorickou interpretaci některé středověké výtvarné památky či komplexu památek. Za použití právněhistorického a uměleckohistorického metodologického přístupu lze hlouběji postihnout i státoprávní význam a obsah jednotlivých výtvarných památek období středověku (například erby, mince, miniatury v právních knihách).

3. Je nám známo, že sledujete problémy právní archeologie, která se dotýká erbů, pečetí, značek a praporů. Jaké jsou možnosti, perspektivy právní archeologie v Československu?

O právní archeologii jsem se začala zajímat již jako studentka PF UK. Můj první článek, který vznikl v semináři akademika V. Vaněčka, se týkal právní archeologie a byl uveřejněn v roce 1971 v Právněhistorických studiích. Již v tomto článku jsem se snažila ukázat možné perspektivy rozvoje československé právní archeologie - "Před těmi, kteří se zabývají právní archeologií, stojí úkol osvětlit vznik archeologických právních pramenů, jejich vývoj, vzájemné vlivy, funkční význam a pořídit přehled jejich teritoriálního výskytu. Je třeba také vycházet ze zkoumání písemných, ikonografických a ikonologických pramenů, které jsou důležitými zdroji právní archeologie. Je záhodno pomýšlet i na vypracování právněarcheologického atlasu Československa. Pro další rozvoj právní archeologie by bylo vhodné, aby byla pořízena společná inventarizace právněarcheologických pramenů, a to i těch, které se snad už nezachovaly. Před právní archeologií všech zemí, tedy i Československa, pak stojí úkol srovnání a nalezení vztahů mezi jednotlivými právněarcheologickými jevy alespoň v měřítku evropském." V neposlední řadě je pak nutné vyjasnit i samotný pojem a obsah právní archeologie.

4. Jaká pozornost je věnována právní archeologii v zahraničí?

Cenné výsledky v rozvoji právní archeologie můžeme spatřovat v socialistických zemích - v SSSR, Jugoslávii, Rumunsku a zejména v Polsku. V nedávné době zde vyšla vynikající práce od profesora W. Maisela, *Archeologia prawna Polski*, Warszawa-Poznaň 1982. Velká pozornost se věnuje právní archeologii tradičně v NSR, Rakousku, dále pak ve Francii a ve Švýcarech, kde existuje v Curychu Výzkumný ústav pro právní archeologii.

V Československu máme bohatý materiál (hmotné i písemné památky) umožňující a přímo podmiňující rozvoj právní archeologie. Máme četnou odbornou knižní i časopiseckou produkci, která obsahuje podněty pro další rozvíjení právní archeologie u nás. Někteří naši badatelé se věnovali či věnují práv-

něarcheologickým otázkám, například člen vaší redakční rady J. Bílý nebo V. Urfus, který se před lety zabýval problematikou rolandů.

5. Jak si představujete interdisciplinární spolupráci, zejména heraldiků a právních historiků?

Domnívám se, že řada otázek, jak jsem již uvedla, přímo vyžaduje interdisciplinární spolupráci. Jedinec nemůže přirozeně obsáhnout znalosti několika vědních disciplin a je proto nezbytné, aby se setkávali odborníci z různých vědních oborů a pokusili se společně tyto otázky řešit. Nemám tu na mysli jen semináře a konference, ale vytváření společných pracovních týmů a autorských kolektivů. Pokud se týká druhé části vaší otázky - vždyť jen například Klaudyánova mapa či erby zemských úředníků ve starém paláci Pražského hradu nabízejí podněty pro úzkou tvůrčí spolupráci právních historiků a heraldiků.

HLÍDKA HISTORICKÉ FALERISTIKY

Poznámky k "Šlechtické společnosti Diany Lovkyně"

Tomáš Krejčík

Ve faleristické literatuře unikala dlouho "Šlechtická společnost Diany Lovkyně" pozornosti nebo zůstávala na okraji zájmu badatelů. 1)

Až v roce 1980 publikoval Erwin M. Auer zasvěcenou studii o této společnosti, přičemž se mohl opřít především o bohatý spisový materiál, uložený ve Vídni. 2) Jeho poznatků můžeme proto využít pro stručnou charakteristiku této společnosti.

Dne 21. února 1779 založil hrabě Antonín Attems v Görzu "Nobile società di Diana Cacciatrice". Účelem společnosti bylo pěstování vznešeného umění loveckého, udržování a rozšiřování jeho zvyků a obyčejů. Kromě toho měly být z prostředků společnosti podporovány rodiny po zesnulých osobách z loveckého personálu.

Hrabě Attems přirozeně toužil po tom, aby se společnost stala známou v řadách šlechty, a proto se stal šéfem společnosti Karel Jan hrabě Ditrichštejn, nejvyšší císařský podkorní. Hrabě Ditrichštejn byl ovšem svými povinnostmi vázán ve Vídni, ale zřejmě tam našel kroužek osob, které jejich lovecká záliba přivedla do řad Společnosti. Byli mezi nimi postupně Karel Josef kníže Lichtenštejn, František Antonín hr. Kolowrat, Jindřich hrabě Auersperg, Josef hrabě Podstatský Lichtenštejn, Dominik hrabě Kaunitz-Rietberg-Questenberg, Antonín hrabě Mitrovský, Jan Josef hrabě Wilczek, Josef hrabě Kinský, Josef Maria kníže Lobkovic, abychom jmenovali jen některé z těch, kteří měli vztah k našim zemím.

Narůstání vídeňské skupiny způsobilo, že již 14. června 1783 byla zřízena vídeňská větev, v jejímž čele zůstal Ditrichštejn. Nového lesku a módnosti se společnosti dostalo

v následujícím roku, kdy neapolský král Ferdinand IV. a jeho choť uvolili stanout včele Společnosti, přitom byla zřejmě zřízena sicilská větev. Ferdinand IV. jmenoval Ditrichštejna deputovaným velmistrem a svým zástupcem. V roce 1788 byla založena větev v Lublani a v roce 1791 v Salcburku, která je označována jako říšská.

To si vynutilo určitou organizaci. Včele byl tedy neapolský král a královna jako velmistři, jejich zástupcem byl deputovaný velmistr kníže Ditrichštejn. Včele jednotlivých větví stáli vrchní, kteří měli své kancléře, po čtyřech asistentech, po vzoru velkých řádů měla každá větev svého kaplana. Členové společnosti měli právo nosit jednotný úbor, který si podle dochovaných dokladů pořídilo jen málo pánní členů, zatímco u módně založených členek prozíraví autoři určili jejich šat jen velmi volně. Dalším symbolem společnosti bylo tajné heslo. Snad zde můžeme prozradit, že znělo: Les! a odpověď byla: Pole! Konečně posledním znakem byl odznak, k němuž se ještě vrátíme.

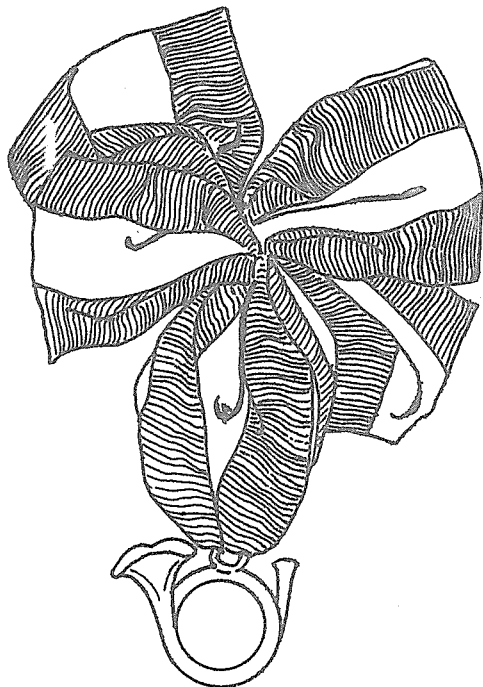
Ani pečlivý E.M. Auer nenašel mnoho zajímavostí z činnosti Společnosti, která se jistě soustřeďovala na pořádání zábav a loví. Pro pochopení oněch kroužků "drsných" lovců snad stačí podotknout, že na valné shromáždění nebyly obvykle dány zvány.

Ale ani tyto zábavy nebyly po chuti byrokratickému aparátu, který slídlil po všech společnostech a spolcích, které měly jen náznak uzavřenosti a tajnosti. A tak když císař František II. zrušil všechny tajné společnosti, bylo toto nařízení vztaženo i na Společnost a ta byla zrušena. Podpůrný fond, který spravovala, byl předán úřadu nejvyššího štolby a s ním prodělával různé administrativní změny v minulém století, přičemž stále z něho byly podpory vdovám a sirotkům po loveckém personálu pravidelně vypláceny. Fond přežil i rozpad monarchie a zanikl až ve víru inflace 1919-1922.

Jak jsme se již zmínili, mohli členové nosit odznak. Ten nebyl dosud znám, jen Auer přinesl jeho popisy, které

se opíraly jen o písemný materiál.

V roce 1789 obdržel jmenovací dekret člena Antonín hrabě Mitrovský. Přitom zřejmě dostal i odznak, který však patrně příliš nenosil a exemplář se tak dochoval založený ve spise. 3) Odznak sestává ze zlaté lovecké trubky, kde průměr zatočení je 21 mm, průměr rozšíření konce je 12,6 mm. Náústek a rozšířená část jsou naletovány. Na vrcholu stočení je ouško, které slouží k upevnění stuhy. Váha 7,092 g včetně stuhy. Snad uložení mezi spisy způsobilo, že rozšíření trubky je dnes promáčklé. Zeleno-bílá-zelená stuha je mašlovitého tvaru a je v bezvadném stavu.

V jiném fondu Státního oblastního archivu v Brně se dochoval jmenovací dekret pro Josefa Františka Podstatského z roku 1781, ale i upomínka na zaplacení 5 dukátů z roku 1791.⁴⁾ Další průzkum jiných fondů včetně rodinného archivu Ditrichštejnů, nepřinesl zatím další poznatky.

Upozornit můžeme ještě na jmenovací listinu z 24. ledna 1790 pro Arnoštku Lambergovou, roz. Salmovou, která se stala členkou v Lublani.⁵⁾ Listinu podepsal hrabě Vincent Thurn jako deputovaný vrchní, baron Schweiger jako kancléř a Luis Kapper de Pichelstein jako sekretář a člen Společnosti. Hraběnka Lambergová si též obstarala tištěný seznam členů, který zde otiskujeme v příloze.

Její jmenovací listina byla uzavřena dnes rozlomenou pečetí Společnosti. Na oválné pečetí spatřujeme sedící Dianu pod stromem. Před ní na trávě spočívají dva psi. Diana drží v pozdvihnuté pravé ruce na šňůře zavěšenou loveckou trubku, odznak Společnosti. Na stromě visí lovecká brašna a antické bohyni tvoří společnost o strom opřená puška.

- 1) Wippel, J.W., Die Ritterorden, Berlin 1817, 2 Th., s.90. Biedenfeld, F., Geschichte und Verfassung allen geistlichen und weltlichen, erloschenen und blühenden Ritterorden, Weimar 1841, s.185. Mitzschke, G.A., Jagdorden aus alter und neuer Zeit, Berlin 1940, s.42. Procházka, R., Österreichisches Ordenshandbuch, München 1974, s.146.
- 2) Auer, E.M., Die adelige Sozietät der "Diana Cacciatrice", Ordenskunde Nr.55, 1980, s.623-649. - Týž, Die Mitglieder der wiener adeligen Societät der "Diana Cacciatrice", Adler Bd.13 (XXVII), 1983, Heft 4, s.110-117.
- 3) SOAB, G 147, Rodinný archiv Mitrovských (1203)-1943, inventář M.Ježková a D.Kudrnová, Brno 1963, karton 8o č.17.
- 4) SOAB, G 263, Rodinný archiv Podstatských-Lichtenštejnů (1210)(1325)-1530-1945, inventář Vl.Voldán, Brno 1972, 1979,1980, i.č.419.
- 5) SOAB, G 154, Rodinný archiv Lamberků (1275) 1406-1945, inventář K.Horák, Brno 1963, sign.433 IX-422.

Příloha - seznam členů Společnosti.

Velmistr Ferdinand de Bourbon
Marie Caroline

deputovaný velmistr Jean Adam Prince d'Auersperg
vrchní František hrabě Khevenhüller
deputovaný vrchní Vincent hrabě Thurn-Valsasina
kancléř František baron de Schweiger de Lerchenfeld
I. asistent Richard hr. Auersperg
II. asistent Mikuláš hrabě Auersperg
III. asistent Maxmilián hrabě Lamberg
IV. asistent Alois hrabě Lichtenberg
velký almužník Jan Antonín de Ricci, kanovník v Lublani,
komtur v Pulstu

Dámy:

Auersperg, hr. Beatrix, roz. hr. z Falkenheyneu
Auersperg, hr. Ernestine, roz. kn. ze Schwarzenberka
Auersperg, hr. Josefa, svob. paní de Schweiger
Auersperg, hr. Theresie, roz. svob. paní Mordax
Erdödi, hraběnka Barbé, roz. hrab. Nadasti
Gussich, baronka Therese, roz. hr. z Lichtenberka
Kulmaier, baronka Judita, roz. hrab. Sermage
Lamberg, hr. Ernestine, roz. hr. de Salm
Lamberg, hr. Isefa, roz. hr. de Scharfenberg
Lichtenberg, hr. Cecilie, roz. hr. de Gallenberg
Mordax, svob. paní Josefa, roz. hr. de Hallerstein
Orschitsch, hr. Josefa, roz. hr. Keglevich
Schweiger, hr. Hedvika, roz. bar. Taufferer
Strasoldo hr. Luise, roz. hr. de Lamberg
Thurn, hr. Antoine, roz. hr. de Wolkenperg
Wolkenperg, hr. Marie Anna, roz. hr. de Szoerini
Páni:

Altenberg, baron
Apfaltrer, baron Ignác
Auersperg, hrabě František Xaver

Auersperg hrabě Jan Nepomuk	Ursenbeck Massimi hrabě
Auersperg hrabě Sigefroi	Frant. Xaver
Barbo hrabě Dismas	Wolkensperg hrabě Frant.
Barto hrabě Eugen	Wolkensperg hrabě Frant.
Bargotzy hrabě František	Wolkensperg hrabě Vincent
Brigido hrabě Michel	
Brigido hrabě Václav	
Christalnig hrabě Dismas	
Erdödi hrabě Charles	
Erdödi hrabě František	
Gallenberg hrabě Frant. Sales.	
Gaisbruk hrabě Jan	
Gleispach hrabě Frederic	
Grinschitz baron Jan Nepomuk	
Guinigi markýz Vincent	
Gussich baron Sigmund	
Hallerstein baron Fr. Karl	
Kaiserstein baron Jan Nepomuk	
Lamberg hrabě Jan Nepomuk	
Lazarini baron Frant. Xaver	
Lichtenberg hrabě Kajetán	
Lichtenberg hrabě Jan Xaver	
Lichtenberg hrabě Louis	
Montecucolli markýz Raimund	
Mordax baron Josef	
Nadasti hrabě Tomáš	
Orschitsch hrabě Josef	
Pace hrabě Charles	
Reigersfeld baron Frant.	
Rossetti baron Bernard	
Sermage hrabě Pierre	
Sternbach baron Ignác	
Taufferer baron Luis	
Taufferer baron Jan Nepomuk	
Trautmansdorf Thadeus, kanovník v Olomouci	

ZPRÁVY O LITERATUŘE

Anežka Svobodová:

PETR VOK Z ROŽMBERKA. Praha 1985, 269 s.

Publicisticky věcně psaná kniha představuje posledního Rožmberka jako hospodáře velkého dominia, politika, sběratele a mecenáše. Je zřejmé, že autorka se připravovala k vytvoření knihy na základě znalosti literatury a pramenů, podařilo se jí srovnat Petra Voka s jeho současníky - Budovcem, Karlem st. ze Žerotína, Anhaltem a Rudolfem II. Vznikla tak zasvěcená biografická studie, snad jen místy zbytečně zúžená do poněkud idylické obrany Petra Voka, který v pojetí A. Svobodové se stal postavou, která z povzdálí řídí dění v Čechách koncem 16. století. Některé formulace jsou nepřesné, např. na s. 175 se zdá, že bavorský Maxmilián byl Habsburk, na s. 63 hovoří o rožmberských mincích a medailích jako o dublonech, výklad na s. 48 o státní české radě jako o "české kanceláři".

Knihu vyzdobil kolážemi Michal Houba, je skutečně škoda, že volil jen obecné motivy a nesnažil se najít doprovodný materiál, který by byl textu bližší.

Tk

Miloslav Ransdorf:

VZESTUP GUTŠTEJNŮ V DOBĚ HUSITSKÉ A POHUSITSKÉ. Ústecký sborník historický 1983, s. 109-132.

Autor pečlivě sleduje vznik majetku, který na počátku 16. století přesáhl i majetek rožmberský. Gutštejnové přitom pocházeli z řad drobné šlechty, ale poloha jejich původního majetku na Plzeňsku je přivedla do řad protihusitské šlechty, následovaly zisky z majetku některých klášterů. V 30. letech 15. století je vidíme mezi přívrženci rakouské strany -

to znamenalo spojenectví s Rožmberky. Ale Burian z Gutštejna brzy zpozoroval, že tato orientace by jeho majetku mohla přinést komplikace. Ve studii můžeme pozorovat, jak se pozvolna vzdaloval od svých dosavadních spojenců a v roce 1449 ho i jeho bratra Jana najdeme mezi členy poděbradské jednoty. Zájmy Gutštejnů a Poděbrada byly do jisté míry shodné, ale přesto vidíme, že ze strany Gutštejnů převládaly zájmy ryze kořistnické. Svě postavení si udrželi i za Jagelonců. Autor ukazuje, že Gutštejnové měli zájem na peněžní rentě, i když i oni se snažili vybudovat souvislé dominium, které by mohlo přejít na režijsní hospodaření.

Tk

Dobroslava Menclová:

HRAD LAUF, Umění 33, 1985, s.293-315.

Posmrtně vydaná studie nás seznamuje se stavebním vývojem tohoto reprezentačního sídla Karla IV. a s jeho známou heraldickou výzdobou. D.Menclová tuto problematiku suverénně ovládla a je proto správné, že studie, redakčně upravená Jiřinou Hořejší, vyšla. Jistě není snadné zasahovat do uzavřeného textu, takže zde např. chybí byť jen zmínka o novější heraldické literatuře o Laufu (V.Růžek, A.Zelenka).

Tk

Jiří Louda:

ZNAMY NA STAROMĚSTSKÉ MOSTECKÉ VĚŽI. Umění 33, 1985, s.357 až 359.

Článek je vlastně reakcí a polemikou s určením erbů na této významné památce, jak se o ně naposledy pokusila Karolina Adamová, částečně je zmíněn i pás erbů na hradě Točnicku. Zdá se, že k této otázce se budeme ještě vracet, protože stále zůstávají některé problémy neobjasněny. V literatuře tradovaný názor, že erby obou Lužic byly vlastně vzaty z

erbů měst těžko zasadíme do našich představ o vývoji městských erbů ve 14. století. Zřejmě zde byl silnější vliv a zájem samotného Karla IV. než se obvykle soudí. K poznámám k Točnicku můžeme dodat, že již dříve D. Menclová předpokládala, že osazení erbů není původní a že s nimi bylo manipulováno (viz D. Menclová, O jednom z nejstarších dokladů restaurace památek, Zprávy památkové péče 1953, s.117-119).

Tk

Leoš Mlčák:

ZNAK SLOVENSKÉ OBCE BOLERÁZ NA ZVONU 1597 VE ŠTERNBERKU.

In: Okresní archiv v Olomouci 1984, s.139-143.

Při soupisu kampanologických památek v olomouckém okrese v roce 1982 byl v kostele Zvěstování Panny Marie ve Šternberku zjištěn zvon z roku 1597, který nese znak slovenské obce Boleráz. Zajímavé je, že zvon se zřejmě do místa svého určení nikdy nedostal. Objev uvedeného znaku rozšiřuje poznatky o vývoji bolerázského heraldického symbolu. Posunuje druhou variantu znaku (ve štítě hlava sv. Jana Křtitele nahore doprovázená vpravo sluncem, vlevo měsícem) do poslední třetiny 16. století. Zatím byla doložena pečetí z 27. 1.1768. Uplatnění obecního znaku na výzdobě zvonu nám ukazuje na významnou právní a společenskou funkci komunální heraldiky.

Článek je dobrou ukázkou spolupráce moravských a slovenských badatelů (J.Šimončíč) i dokladem toho, že heraldické a kampanologické bádání k užitku obou disciplin neztrácí kontakt.

jlb

OCENĚNÍ ŽIVOTNÍHO DÍLA PHDR. METODĚJE ZEMKA, CSc.

In: Jižní Morava, 21, 1985. (též separát)

Jedenadvacátý ročník časopisu Jižní Morava přináší souhrn článků pod redakcí dr. J.Škutila, CSc., s názvem "Ocenění ži-

votního díla PhDr. Metoděje Zemka, CSc., bývalého ředitele Okresního archivu Břeclav se sídlem v Mikulově, redaktora časopisu Jižní Morava a člena Genealogického a heraldického klubu při ZK ROH KSB.

Vedle životopisu jmenovaného jsou zde přetištěny referáty doc.dr.J.Války, CSc., dr. I.Štarhy, dr.J.Skutila, CSc. a dr. F.Spurného, CSc., které byly předneseny na slavnostní konferenci k životnímu jubileu PhDr.M.Zemka, CSc., konané 8. ledna 1985 v Brně, a kterou uspořádal na počest svého člena Genealogický a heraldický klub při ZK ROH KSB pod tematickým názvem "Hrady, zámky, tvrze a města na Moravě s jejich heraldickými protějšky".

Soubor referátů je zakončen bibliografií prací PhDr. M.Zemka, CSc. z let 1980 - 1985, kterou zpracovala Ludmila Zemková.

V.W.

Karol Kulašík:

BRATISLAVSKÝ PUŠKÁRSKÝ MAJSTER JOHAN FISCHER. In: Střelecká revue, 15, 1984, č.9, s.14-15.

V této stati se známý odborník na historické palné zbraň na Slovensku Dr. K.Kulašík věnuje vzácnému exempláři lovecké křesadlové kuřovnice, vyrobené Johanem Fischerem z Bratislavy. Zbraň byla nalezena v dezolátním stavu a do plné krásy restaurována Pavlem Kováčem pro potřebu Múzea ve Spišskej Novej Vsi. Autor článku uvádí, že Fischer byl dodavatelem zbraní mnoha šlechtickým domům v Rakousku i Uhrách. Jako puškařský mistr je prvně připomínán r. 1732 v Bratislavě.

Svoji mistrovskou značku si Fischer odvodil z erbu svých mecenášů, hrabat z Erdödu, v jejichž erbu stojí gryf, držící v pazourech meč a květy. Fischer si tento erb obměnil tak, že si do pazourů gryfa zakomponoval pistoli. Nad gryfa v oválném štítě umístil začáteční písmena svého jména, t.j. I.F.

Bylo by zajímavé zjistit, zda Fischer převzal erb Erdö-

dů samovolně nebo dostal k tomu svolení od hraběcí rodiny. Mistrovská značka J.Fischera je v příloze článku reprodukována.

V.W.

A.B.Král:

PODHORÁCKÉ MUZEUM A AREÁL PORTA COELI V TIŠNOVĚ-PŘEDKLÁŠTEŘÍ. Vyd. Okresní muzeum Brno-venkov v Ivančicích. 1984, nestr.

Okresní muzeum v Ivančicích vydalo v loňském roce průvodce po bývalém klášteře cisterciáček v Porta Coeli v Předklášteří - Tišnově, nyní ve správě Okresního muzea Brno-venkov.

Stručný text doprovází 17 celostránkových fotografií E.Zámečnicka, z nichž heraldiky zaujme fotografie náhrobku se čtyřkoutním vývodem Sadovských ze Sloupna.

V.W.

Jiří Hánl:

GENEALOGICKÁ SBÍRKA V POŠTOVNÍM MUZEU. In: Muzejní a vlastivědná práce, 20, 1982, s.37-38.

V tomto článku Jiří Hánl upozorňuje na genealogickou sbírku Václava Dragouna (1865-1950), prvního ředitele Poštovního muzea v Praze v letech 1918-1925.

Sbírka se dostala do archivu Poštovního muzea s Dragounovou pozůstalostí v r. 1966. Mimo genealogické a heraldické aspekty obsahuje řadu materiálů k dějinám poštovníctví, historie a topografie Čech. V článku je upozorněno i na Dragounovy styky s Augustem Sedláčkem.

Podrobnější schema sbírky není v článku uvedeno a ani se z něj nedozvíme, zda Pracovníci Poštovního muzea sbírku zpracovali a zpřístupnili badatelům v inventáři.

V.W.

Helena Šmahelová:

STÍNY MÝCH OTCŮ. Československý spisovatel, Praha 1984.

Letošní jubilatka, zasloužilá umělkyně Helena Šmahelová (nar. 14.7.1910), autorka více než 20 románů, se v loňském roce přihlásila s prvním svazkem historické ságy mlynářského rodu Šmahelů, z něhož autorka sama pochází. Vedena zájmem o nejstarší dějiny svého rodu, vyčerpala autorka řadu archivních materiálů, matrik, rodinných kronik a v prvním dílu trilogie předkládá čtenářům údobí let 1672-1781, kdy žilo pět generací Šmahelovského rodu v moždénickém mlýně na Českomoravské vysočině.

Druhý díl trilogie "Stopy mých otců" má vyjít v letošním roce a zahrnuje život Šmahelů ve Stružnici v letech 1781-1848. Přípravovaný třetí díl "Hlasy mých otců" je ochráněna rokem 1848 a rokem narození autorky a odehrává se v městském mlýně v Chrudimi.

Naši genealogové mlynářských rodin si tedy počtou a mají se co těšit na druhý a třetí svazek trilogie.

V.W.

Heinz Härtl:

DEUTSCHE ROMANTIKER UND EIN BÖHMISCHES GUT. (Němečtí romantičtí a jedno panství v Čechách). In: Brüner Beiträge zur Germanistik und Nordistik. Band II. Vyd.: UJEP Brno 1980 v edici Sborníků prací filosofické fakulty UJEP r.XXIX, řada K, č.2, s.139-165.

Práce uvádí důvody koupě panství Bukovany na Prácheňsku, k níž se spojilo 12 příslušníků rodu Brentanů a Motzů v roce 1808. Panství však neprosperovalo a bylo rodinou prodáno již v roce 1815.

Při této příležitosti článek cituje čtyři na sebe navazující dopisy z roku 1811 Christiana Brentana, Friedericka Carla von Savigny, Achima von Arnim a Clemense Brentana.

Vladimír Spáčil a kolektiv:
PEČETI A ZNAKY MĚST, MĚSTEČEK A OBCÍ OLOMOUCKÉHO OKRESU,
Olomouc 1985, 254 s., 14 barevných obrazů a další obr.

Od konce 70. let jsme sledovali postup prací kolektivu archivářů Okresního archivu v Olomouci (PhDr. Miroslava Čermáka, PhDr. Jaroslava Lošťáka, Josefa Prucka) pod vedením ředitele archivu PhDr. Vladimíra Spáčila, kteří si vytkli za cíl zpracovat komunální sfragistiku a heraldiku olomouckého okresu.

Výsledkem je práce, která svým rozsahem a kvalitou zpracování předstihuje všechny obdobné publikace. V abecedně seřazeném výčtu lokalit jsou u každé obce nejprve uvedeny údaje o nejstarší písemné zprávě, názvy obce v českých, latinských a německých textech, následuje stručný správní vývoj od nejstarších let až po současnost. Vlastní problematiky se dotýká přehled pečetí, typářů a razítek a v některých případech **znaků zachovaných na památkách**. Autoři popisují jednotlivá pečetní znamení a znaky. V seznamu jsou uvedeny pro úplnost i obce, u nichž se nepodařilo najít pečeť či znak. U měst a městeček, jejichž znaky byly v minulosti předmětem badatelského zájmu, se autoři omezili na nové, dosud nepublikované poznatky.

Obecný význam práce spočívá v tom, že autoři zpracovali z hlediska moravské komunální heraldiky exponovanou oblast, neboť na území olomouckého okresu se nacházejí nejstarší doklady erbovních privilegií či privilegií na užívání pečeti pro vesnice, které jsou klíčem pro objasnění vzniku vesnických pečetí a znaků na Moravě a jejich společenské funkce.

Autoři si byli vědomi, že oblast jednoho okresu nestačí k zobecnění poznatků, ale také toho, že nejsou v této oblasti specialisty a nepouštěli se na tenký led interpretace zřejmějších sfragistických a heraldických pramenů. To zůstává pro budoucnost úkolem moravské heraldiky. Hlubší rozbor symboliky pečetí a zhodnocení jejich umělecko-heraldické stránky

zřejmě pozmenění tabulkový přehled vzniku jednotlivých typářů na s. 16-19. Například typář Velké Střelné, doložený r. 1749 (s.238), lze podle umělecko-heraldického rozboru a obsahu klást do konce 16. století.

Autoři práce se podjali na základě dobré přípravy, o čemž svědčí seznam prostudované heraldické literatury. Jen na některých místech najdeme nepřesný blason znaku, např. Město Libavá, kde autor použil úpadkovou terminologii z erbovní listiny. Některé omyly, nepřesnosti a terminologické chyby nesmazávají celkový dobrý dojem.

Kniha je dobře vypravena. Ovšem kresby pečetí Vladimíra Lešingra se nevyznačují přílišnou zručností. Nelze je vůbec srovnávat např. s kresbami Karla Lišky. Na druhé straně je třeba říci, že plní dokumentační funkci.

Na Moravě má pěstování heraldiky dlouhou tradici, což dokazují práce F.A.Slavíka, I.Štarhy, Jiřího a Jaromíry Čoupkových, M.Švábenského a dalších. Tato nová práce nejen podrobně pracovala ohraničený region a tím zaplnila bílé místo na heraldické mapě Moravy, ale přinesla mnoho nových podnětů k rozvoji heraldického bádání. Nabízí se možnost užití kvantitativních metod i právněarcheologický rozbor vesnických pečetí. V naznačených směrech spočívá trvalý přínos iniciativního počínu olomouckých archivářů, který by měl najít následovníky i v jiných okresech.

Jiří L.Bílý

Jiří L.Bílý:

NEZNÁMÝ DOKLAD THURNOVSKÉ KOMITIVY. In: Zpravodaj Klubu genealogů a heraldiků v Ostravě, č.21, 1985, s.5-7, obr.2.

O vývoji palatinátu na Moravě máme jen povšechnou představu. Z tohoto důvodu je vítaný každý příspěvek, který pomáhá zmapovat činnost jednotlivých palatinů na Moravě nebo těch, co udělovali privilegia příslušníkům moravských rodů.

V článku je zveřejněn nálezný erbovní listiny, kterou

vydal císařský palatin Martin z Thurnu dne 12.5.1604 pro Jana Hladíka s uděleným predikátem "ze Seslice". Autor ho ztotožňuje s brněnským měšťanem Janem Hladíkem a přináší o něm další zprávy, které našel v Archivu města Brna, kde se také nachází zmíněná listina. V další části autor objasňuje symboliku propůjčeného znaku, který nese zajímavou připomínku tureckých válek, jichž se zřejmě obdarovaný zúčastnil.

Značnou pozornost autor věnuje otázce právní platnosti erbovní listiny, která nese formální právní vady (chybí pečeť, podpis a erbovní miniatura). Tak i obsah listiny je právně neplatný, neboť vydavatel se odvolává na nesprávnou listinu.

Listina má význam pro poznání thurnovské komitivy, neboť cituje palatinátní privilegium z roku 1536, které se nedochovalo ani v opisu. Zatím je také jediným dokladem výkonu thurnovské komitivy na Moravě.

Tk

ZPRAVODAJ sekce genealogie a heraldiky Vlastivědné společnosti muzejní v Olomouci č.1, Olomouc 31.7.1985, 3 s.

Na VII. meziklubové koordinační poradě nás olomoučtí kolegové překvapili prvním číslem svého zpravodaje, který zatím bude vycházet 2x ročně v rozsahu 2-3 stran a má za cíl seznamovat členy i širší veřejnost s činností sekce genealogie a heraldiky, výsledky prací jejich členů, být místem pro výměnu poznatků a zkušeností.

Z obsahu prvního čísla, které má signalizační povahu, vybíráme informace o VI. meziklubové koordinační poradě, jejímž garantem jsou olomoučtí genealogové a heraldici. Dále zde najdeme zprávu o rodopisném kurzu uspořádaném v tomto roce o 10 lekcích, je zde provedeno zhodnocení schůzek za I. pololetí 1985. Článek je jeden: J. Kratina seznamuje čtenáře s erbem na Wurmově ulici v Olomouci, patřící rodu Serényi de Kis Serényi (Šereni z Malého Šerenu) a naznačuje stručné

dějiny rodu. Článek doprovází kresba znaku od autora článku.
jlb

ARCHIV ČESKÝCH BRATRŮ V LEŠNĚ. (Materiály k dějinám českých zemí). Připravili dr. František Spurný, CSc. a dr. Metoděj Zemek, CSc. 1985.

Publikace vyšla jako separátní výtisk příspěvků vlastivědného sborníku Jižní Morava 1983-1985 (roč. 19-21, sv.22 až 24). Je uvedena předmluvami ředitele vojvodského archivu v Poznani dr. Stanislava Křize a ředitele okresního archivu v Mikulově dr. Emila Kordiovského. Za úvodem o archivu Českých bratrů následuje seznam archiválií, vztahujících se k našim zemím a edice nejdůležitějších z nich, uvedené vždy příslušným úvodním textem. Nejprve je to edice nekrologia z let 1467-1670 se seznamem významných osobností jednoty, jmenným a místním rejstříkem, dále edice listin Českých bratrů z let 1507-1616 se společným rejstříkem jmenným a místním, a konečně edice vybraných listin z kopiáře, sestavených abecedně podle míst a pocházejících z let 1422-1596. Také tato část je doplněna společným rejstříkem jmenným a místním. Poněvadž šlo o tři původně samostatné části, je každá z nich uzavřena ruským a německým shrnutím.

Přes určitou roztržitost, pramenící z dodatečného sestavení tří samostatných studií v jedinou knihu, i některé nepřesnosti v rejstřících, jde o edici významného archivního materiálu k předbělohorským dějinám českých zemí, který může v široké míře posloužit řadě dalších vědních disciplin. Mezi vydavateli i svědky publikovaných listin nalezne mnoho cenných poznatků zájemce o genealogii české a moravské předbělohorské šlechty, vydané nekrologium je vlastně genealogickým příspěvkem k významným osobnostem Jednoty bratrské. Heraldický význam edice je, bohužel, omezen tím, že u originálů listin nejsou popsány dochované pečeti vydavatelů a svědků.
Š-n

KUTNOHORSKÉ PEČETI A PEČETIDLA, vydal Mestský národní výbor
v Kutné Hoře, Kutná Hora 1985, 20 s.

U příležitosti tisíciletého výročí kutnohorského dolo-
vání vydal Městský národní výbor v Kutné Hoře drobnou publi-
kaci, jejíž podstatnou část tvoří fotografie 24 pečetidel
vesmés uložených v tamnějším Okresním a městském archivu a
majících bezprostřední vztah k historii města. Ve stručném
úvodním textu se dr. Jan Urban, CSc., zmiňuje o některých za-
jímavostech, které se týkají problematiky kutnohorských pe-
četí. Symbolem města se stala dvě zkřížená hornická kladívka-
mlátek a želízko. Pouze na nejstarší zde uvedené kutnohorské
pečeti - rychtáře a přísežných - z r. 1308, jsou oba nástroje
položeny souběžně svisle vedle sebe (mezi nimi dvouocasý lev
ve štítě s klenotem). Další pečeti městské rady a obce (i
pozdější městský erb) si tento hlavní symbol podržely. Proli-
ná se i do celé řady pečetních obrazů řemeslnických cechů,
a to nejen hornického a havířského, ale objevuje se i (nej-
častěji na malém štítku) na typářích cechů jiných, např. bed-
nářského, soukenického a ševcovského. Toto znamení, uváděné
vedle cechovních znaků, tak dokazuje vzájemný úzký vztah
hornictví a ostatních řemesel ve starobylém královském horním
městě - Kutné Hoře.

Libor Blažek

VLASTIVĚDNÁ ROČENKA OKRESNÍHO ARCHIVU V BLANSKU, Blansko
1985, 76 s.

Zájemci o genealogii moravské šlechty naleznou v novém
svazku blanenské vlastivědné ročenky především další, již
desátou část Katalogu moravských a slezských zemskodeskovních
držitelů od Jana Skutila, obsahující písmena Š - T. Rozsáhlá,
dlouho očekávaná práce, která je vlastně jmenným rejstříkem
k Hosákovu Historickému místopisu země Moravskoslezské z

roku 1938, se tak pozvolna blíží ke svému závěru. V drobnostech otiskuje Jaroslav Pinkava seznam představitelů obcí velkopatovického panství z r. 1785 a Miloslav Trmač v souvislosti s popisem požáru křetínského zámku v r. 1852 popisuje alianční znak, umístěný nad branou starého zámku. Z biografických příspěvků si Jan Skutil všímá mládí prozaička Roberta Musila (1880-1942) a Miroslav Hradil díla medailéra Antonína Šamly (1914-1969).

Š-n

KRONIKA

Památce Karla Mornsteina.

Dne 18.4.1984 zemřel v Košicích v rodině svého syna ing. Karla Mornsteina, v požehnaném věku 92 let, významný pracovník v moravské genealogii, v archivnictví, v kulturně osvětové práci a na poli činnosti Muzejního spolku pro uchování bratrských památek a tisků v Kralicích nad Oslavou, jehož byl po určité období i předsedou a od svých osmdesátých narozenin také čestným členem. Karel Mornstein (nar.16.9.1892 v Praze) byl jedním ze zakládajících pracovníků někdejší brněnské pobočky Genealogické a heraldické společnosti v Praze, a to hned v r. 1972. Její schůze velice rád navštěvoval až do svého odchodu do Košic, (bydlel Nešporova 26), ku konci sedmdesátých let. Od této doby jakoby se navždy přerušily všechny jeho styky s Brnem, v němž prožil více než 40 let svého života, a v němž představoval velmi výraznou osobnost jeho kulturních zájmů od poloviny třicátých let. Záhy po jeho smrti odešla i jeho žena Helena, roz. Zierotínová (nar. 1.1.1903, zemř. 19.3.1985, jež se dne 26.9.1984 odstěhovala na Garbiarskou ulici č.4 v Košicích), poslední členka velevýznamné moravské rodiny.

Do Brna nedošlo bohužel po skonu obou vzácných manželů žádné smuteční oznámení, čehož jsme upřímně litovali, neboť mnozí z jejich přátel by se s nimi oběma pietně rozloučili i v košickém krematoriu, a tak o jejich odchodu došly relace až značně pozdě, v souvislosti s oceňováním a s rozprodejem Mornsteinovy cenné knihovny, jež měla být zachována vcelku nějakému vědeckému ústavu.

Karel Mornstein měl obdivuhodné znalosti, zhruba asi takové jako kdysi Jan Petr Cerroni (1753-1826) o moravských dějinách, oběma bylo společné, že téměř nic nenapsali.

Cerroni zanechal jedinečnou sbírku archiválií, jež je dosud chloubou Státního oblastního archivu v Brně, Mornstein knihovnu, obsahující stovky těžko získatelných prací, jež se rozplynuly prostřednictvím brněnského a bratislavského antikvariátu do rukou neznámých interesantů. Snažili jsme se zesnulého již počátkem sedmdesátých let přimět, aby pracoval intenzivně nad svými paměťmi nebo alespoň na delší studii o zemskodeskovních rodech, ale výsledek našeho úsilí byly jen dvě práce, a to pánech Lomnických erbu křídla (Vlastivědná pohlednice z Lomnice, 1967) a o Serényích (Vlastivědné příspěvky z Lomnicka, 1971); vše ostatní zůstalo již jen v paměti jeho vědeckých posluchačů.

Zvěčnělý vyprávěl neobyčejně zajímavě a poutavě o české a moravské historii i genealogii, měl skutečně fenomenální paměť, ale i jeho vyprávění trpělo, bohužel, vždy jistou nesusoustředěností a odbíháním od hlavního jádra výpovědi. Byl znalec detailů, neobyčejně zajímavých a důležitých, na jejichž základě jsem mnohdy docházel ke zcela novým interpretacím četných událostí, než jak se klasicky uváděly. Šíře jeho znalostí biografických detailů z české kultury byla nad jiné obsáhlá znal velmi intimní fakta z vyprávění nejen svého otce Bedřicha Mornsteina (1827-1919), předního úředníka na magistrátu hlavního města Prahy, ale i svého dědečka Jana Josefa Mornsteina, svobodného zednáře.

Tento se důvěrně stýkal s F.M.Pelclem (1734-1801), Ignácem Cornovou (1740-1822), s hrabětem Camelem, Alešem Pařízkem a j.; otec Bedřich Mornstein byl pak důvěrný přítel Karla Havlíčka Borovského (1821-1856), Jana Nerudy (1834-1891), Miroslava Tyrše (1832-1884), Jindřicha Fügnera (1822-1865) i Jana Palackého (1830-1908) aj. O všech těchto uvedených dovedl K. Mornstein velmi pěkně vyprávět, ale stejně tak jako o Aloisu Jiráskovi (1851-1930), který ho vyučoval na pražském gymnáziu v Žitné ulici, z vysokoškolských učitelů pak o G.Friedrichovi (1871-1943), jehož semináře z pomocných věd historických s oblibou navštěvoval, v nichž se naučil doko-

nale zvládnout veškerou paleografickou problematiku. V historii českého práva se považoval za žáka Karla Kadlece (1865- až 1928).

Nejblíže ze všech vědních disciplin měl K.Mornstein ke genealogii, zejména vlastní rodiny, jež pocházela z Chebska, byla leníkem České koruny od r. 1360. Na Moravu přišel K.Mornstein v r. 1918 jako koncepční úředník okresní správy politické ve Znojmě, odkud byl přeložen na úřad stejného typu do Rýmařova a odtud do Moravského Krumlova (1927-1932), pak přišel do Zábřehu na Moravě (1932-1935). Zde měl hlubší kontakt s Žerotíny, s nimiž vešel do příbuzenských vztahů v r.1926.

V r. 1935 odešel K.Mornstein na zemskou školní radu do Brna; v r. 1939 ve velmi pohnuté době mu byla svěřena péče nad tiskem, v r. 1942 se stal přednostou moravské pobočky úřadu tiskového dohledu v Brně, v níž se vyznamenával tím, že obratně přihrával papír pro ilegální tisky; díky svým vynikajícím znalostem němčiny podařilo se mu prosadit vydání řady velmi pokrokových knih. V této době zastával funkci předsedy Muzejního spolku pro uchování bratrských památek a tisků v Kralicích nad Oslavou a zasloužil se o to, že spolek dostal od prezidia zemského úřadu v Brně subvenci na svoji činnost.

V souvislosti s touto funkcí plánoval s mým otcem již za druhé světové války záležitost archeologického výzkumu v kralické tvrzi; sám pak s Fr.Kleinem a F.Horákem v r. 1956 přistoupil archeologickou metodou k výzkumu žerotínské minulosti v Židlochovicích u Brna.

To však bylo již v době, kdy byl tři roky penzionován z posledního místa svého působení, jímž byl někdejší Zemský archiv v Brně, dnešní Státní oblastní archiv. Zde působil K.Mornstein v badatelně od r. 1947 do r. 1953 a pomáhal velmi cílevědomě zejména mladým badatelům, stejně tak jako jeho kolega B.Rozbořil, s vyhledáváním archivního materiálu, se čtením starého písma a s rešeršemi genealogickými a heraldickými. Oba představovali na přelomu čtyřicátých a padesátých let neobyčejně zajímavé a milé postavy této instituce, veřej-

nosti nejlépe známé, velmi ochotné staré pány - historiky, jednu krátkou etapu dějin i této instituce. Škoda, přeskoda, že se nedochoval onen exemplář Mornsteinových doplňků a dodatků k Pilnáčkovým Staromoravským rodům (1926-1930) s mnoha korekturami a jiným líčením než jaké měl Josef Pilnáček a že k nim nemohl vzít zřetel ani M.Švábenský ve své edici Pilnáčkových Neznámých rodů a znaků staré Moravy (1983). Bylo by takto i Mornsteinovo jméno pevněji spojeno s dějinami moravské genealogie a heraldiky, než jak je takto.

Jan Skutil

Doplňk k osobnímu znaku prof. Františka Kleina.

U blasonu znaku je třeba opravit, že točenice na kolčí přílbě je červeno-zlatě-stříbrno-modrá a přikryvadla vlevo jsou modro-stříbrná (viz GHI č.2/1985, s.209).

red.

ZPRÁVY

Štátný hrad Trenčín - expozícia "Erby majiteľov, držiteľov a kapitánov hradu".

V letošním roce je možno slednout na Trenčinském hradě výše nadepsanou expozici. Jako průvodce výstavou byl vydán drobný letáček s textem Dr. Milana Šišmiše.

V úvodu se autor vyznává, že byl k jmenované expozici inspirován výstavou "Historické znaky a pečetiidla ve sbírkách Trenčianského múzea" v roce 1975 a I. slovenským heraldickým sympoziem v Trenčíne v roce 1982.

Dále v textu následuje přehled držitelů hradu, počínaje erbem Matúše Čáka, jehož rodina držela hrad od 2. poloviny 13. století. Poslední majitelkou byla Ifigenie Harcurt, po níž se dostává hrad do majetku města Trenčína.

Letáček neobsahuje vyobrazení ani jednoho erbu v něm uvedených držitelů, což je škoda, a v obrazové části otiskuje barevný pohled na město Trenčín.

V.W.

Pomozte při pátrání historikům.

Kronikářka města Slavkova u Brna, L.Kropáčková, se obrací prostřednictvím zpravodaje (Slavkovský zpravodaj č.7-8, 1984, s.8-9. MěNV Slavkov) k veřejnosti a také ke genealogům se žádostí o podání informací o dosud žijících příbuzných a potomcích Vilemíny Bílkové, provdané Raabové, narozené ve Slavkově 13.5.1848 v rodině kožešníka Jana Bílka (nar.9.5.1800 ve Slavkově), který se oženil s Josefou Plačkovou do domu č.85 ve Slavkově. Měli spolu 6 dcer: Henrietu, Helenu, Ludoviku, Emilii, Vilemínu, Marii a syna Hugaa.

Z rodu vynikla právě Vilemína. Byla hudebně nadaná, studovala na konzervatoři pražské a vídeňské a zde se seznámila

s houslistou Johanem Raabem, za něhož se r. 1869 provdala a následovala ho do Petrohradu, kde Raab působil jako učitel hudby a houslista Mariinského divadla. Když Raab v Petrohradě po půl roce manželství zemřel, živila se Vilemína jako operní zpěvačka Mariinského divadla a po roce 1885 jako profesorka zpěvu na tamnější konzervatoři. Provdala se znovu za ruského novináře Pljuščenského a umírá v listopadu 1917. Byla pohřbena na luteránském hřbitově v Petrohradě.

Slavkovskou kronikářku by zajímaly informace genealogů, sledující rodinu Bílků ve Slavkově i v Rakousku, kam se Bílkové neznámo přesně kdy a kam přestěhovali. Tyto údaje jsou důležité pro dokázání totožnosti a souvislosti slavkovské rodačky a operní pěvkyně v Petrohradě.

V.W.

Nový vlastivědný kroužek.

Krátká zpráva našeho člena JUDr. Jana Kobra, otištěná v loňském ročníku VVM (VVM 36, 1984, s.229-230) referuje o nově založeném vlastivědném kroužku v Olešnici (okr.Žďár n. Sáz.). Z činnosti genealogů tohoto kroužku je připomenuta přednáška L.Niglové, roz. Fialové, o rodokmenu svého otce, který zná nejstaršího předka z r. 1624, pocházejícího z Librova gruntu, známého z románu Terezy Novákové. Dr. Kober doplňuje za pomoci členů vlastivědného kroužku sbírku olešnických rodokmenů, čítající nyní již 20 zpracovaných genealogických tabulí. Přejeme olešnickým vlastivědným pracovníkům a genealogům mnoho zdaru a úspěchů v práci a hlavně vytrvalost.

V.W.

Osobní zprávy

Informace o nositelích jména V I D L Á K , o dějinách jeho rodu i o jeho současnosti pro připravovanou heraldicko-genealogickou studii. Informace zašlete na adresu:

Dr. Miroslav Vidlák, Ostrovská 5, 360 10 Karlovy Vary

GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ INFORMACE

Vydává jako interní tisk pro potřebu členů v nepravidelných lhůtách Genealogický a heraldický klub při ZK ROH Královopolských strojírů v Brně, Palackého 78

Odpovědný redaktor: František Špirk

Redakční rada:

JUDr. Jiří L. Bílý, Jiří Hanáček, PhDr. Adolf B. Král, CSc.,
PhDr. Tomáš Krejčík, PhDr. Ivan Štarha, Vilém Walter.

Otálka:

Kresba znaku Miroslav Pavlů, výtvarné řešení Jiří Hanáček

Bezplatný odběr vázán na zaplacení ročního členského příspěvku

Povoleno odborem kultury JmKNV č.j. 370049585